

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

28 martie 2017**

Cuprins

Cadrul juridic	4
Tratatele UE și FUE	4
Acordul de parteneriat UE Rusia	6
Actele în litigiu	6
Decizia 2014/512	6
Regulamentul nr. 833/2014	9
Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare	13
Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale	16
Cu privire la întrebările preliminare	17
Cu privire la prima întrebare	17
Cu privire la admisibilitate	17
Cu privire la fond	18
Cu privire la a doua întrebare litera a)	22
Cu privire la respectarea articolului 40 TUE de către Decizia 2014/512 și de către Regulamentul nr. 833/2014	22
Cu privire la validitatea măsurilor restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, prevăzute de Decizia 2014/512 și de Regulamentul nr. 833/2014	24
– Observații introductive	24
– Cu privire la compatibilitatea actelor în litigiu cu Acordul de parteneriat UE Rusia	26

* Limba de procedură: engleza.

– Cu privire la obligația de motivare și la respectarea dreptului la apărare, a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă și a dreptului de acces la dosar	27
– Cu privire la principiul egalității de tratament	29
– Cu privire la abuzul de putere	29
– Cu privire la existența unei contradicții între termenii Deciziei 2014/512 și cei ai Regulamentului nr. 833/2014	30
– Cu privire la principiul proporționalității și la drepturile fundamentale ale Rosneft.....	30
Cu privire la a doua întrebare litera b)	32
Cu privire la admisibilitate	32
Cu privire la fond	33
Cu privire la a treia întrebare litera a)	35
Cu privire la a treia întrebare litera b)	37
Cu privire la a treia întrebare litera c)	37
Cu privire la cheltuielile de judecată	38

„Trimitere preliminară — Politica externă și de securitate comună (PESC) — Măsuri restrictive adoptate având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina — Dispoziții ale Deciziei 2014/512/PESC și ale Regulamentului (UE) nr. 833/2014 — Validitate — Competența Curții — Acord de parteneriat UE-Rusia — Obligația de motivare — Principiile securității juridice și preciziei legii aplicabile — Accesul la piața de capital — Asistență financiară — Certificate globale de depozit (Global Depositary Receipts) — Sectorul petrolier — Cerere de interpretare a noțiunilor «sist» și «ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri» — Inadmisibilitate”

În cauza C-72/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Divisional Court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), secția Queen’s Bench (Camera de apel), Regatul Unit], prin decizia din 9 februarie 2015, primită de Curte la 18 februarie 2015, în procedura

The Queen, la cererea:

PJSC Rosneft Oil Company, fostă Rosneft Oil Company OJSC,

împotriva

Her Majesty’s Treasury,

Secretary of State for Business, Innovation and Skills,

The Financial Conduct Authority,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii M. Ilešič și J. L. da Cruz Vilaça, președinți de cameră, domnii A. Rosas (raportor), J.-C. Bonichot și A. Arabadjiev, doamna C. Toader, domnii M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 februarie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru PJSC Rosneft Oil Company, fostă Rosneft Oil Company OJSC, reprezentată inițial de T. Beazley, QC, de P. Saini, QC, de S. Tulip și de P. Farmer, barristers, și ulterior de L. Van Den Hende, advocaat, de M. Schonberg și de K. Krissinel, solicitors;
- pentru The Financial Conduct Authority, de J. McClelland, barrister, de S. Tolaney, QC, și de A. Chapman, solicitor;
- pentru guvernul Regatului Unit, de V. Kaye, în calitate de agent, asistată de G. Facenna, barrister;
- pentru guvernul ceh, de M. Hedvábná, de J. Vlácil, de M. Smolek și de E. Ruffer, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de A. Lippstreu, în calitate de agenți;
- pentru guvernul estonian, de K. Kraavi-Käerdi, în calitate de agent;
- pentru guvernul francez, de F. Fize, de B. Fodda, de G. de Bergues și de D. Colas, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de A. Miłkowska și de B. Majczyna, în calitate de agenți;
- pentru Consiliul Uniunii Europene, de A. de Elera-San Miguel Hurtado și de S. Boelaert, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de T. Scharf, de L. Havas și de D. Gauci, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 31 mai 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește validitatea unor dispoziții ale Deciziei 2014/512/PESC a Consiliului din 31 iulie 2014 privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina (JO 2014, L 229, p. 13), astfel cum a fost modificată prin Decizia 2014/872/PESC a Consiliului din 4 decembrie 2014 (JO 2014, L 349, p. 58, rectificare în JO 2014,

L 350, p. 15) (denumită în continuare „Decizia 2014/512”), precum și validitatea și interpretarea Regulamentului (UE) nr. 833/2014 al Consiliului din 31 iulie 2014 privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina (JO 2014, L 229, p. 1, rectificare în JO 2014, L 246, p. 59), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1290/2014 al Consiliului din 4 decembrie 2014 (JO 2014, L 349, p. 20, rectificare în JO 2014, L 369, p. 79) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 833/2014”) (denumite în continuare, împreună, „actele în litigiu”).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între PJSC Rosneft Oil Company, fostă Rosneft Oil Company OJSC (denumită în continuare „Rosneft”), societate înscrisă în registrul comerțului în Rusia, pe de o parte, și Her Majesty’s Treasury (Ministerul Finanțelor din Marea Britanie), The Secretary of State for Business, Innovation and Skills (Ministrul Afacerilor, Inovării și Competențelor) și The Financial Conduct Authority (Autoritatea britanică de control al sectorului financiar, denumită în continuare „FCA”), pe de altă parte, cu privire la măsuri restrictive adoptate de Uniunea Europeană care vizează anumite întreprinderi rusești, printre care și Rosneft.

Cadrul juridic

Tratatele UE și FUE

- 3 Articolul 19 din Titlul III, intitulat „Dispoziții privind instituțiile”, din Tratatul UE prevede:

„(1) Curtea de Justiție a Uniunii Europene cuprinde Curtea de Justiție, Tribunalul și tribunale specializate. Aceasta asigură respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor.

Statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.

[...]

- (3) Curtea de Justiție a Uniunii Europene hotărăște în conformitate cu tratatele:

[...]

- (b) cu titlu preliminar, la solicitarea instanțelor judecătorești naționale, cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea actelor adoptate de instituții;

[...]”

- 4 Titlul V din Tratatul UE este intitulat „Dispoziții generale privind acțiunea externă a Uniunii și dispoziții speciale privind politica externă și de securitate comună”. Articolul 24 alineatul (1) al doilea paragraf din capitolul 2, intitulat „Dispoziții speciale privind politica externă și de securitate comună”, din titlul menționat prevede:

„Politica externă și de securitate comună face obiectul aplicării unor norme și proceduri speciale. Aceasta este definită și pusă în aplicare de Consiliul European și de Consiliu, hotărând în unanimitate, cu excepția cazului în care tratatele dispun altfel. Adoptarea de acte legislative este exclusă. Politica externă și de securitate comună este pusă în aplicare de Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și de statele membre, în conformitate cu tratatele. Rolurile specifice ale Parlamentului European și Comisiei în acest domeniu sunt definite prin tratate. Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu este competentă cu privire la aceste dispoziții, cu excepția competenței de a controla respectarea articolului 40 din prezentul tratat și de a controla legalitatea anumitor decizii menționate la articolul 275 al doilea paragraf din Tratat [-ul FUE].”

- 5 Articolul 29 TUE, care face parte din același capitol, prevede:

„Consiliul adoptă decizii care definesc poziția Uniunii într-o anumită chestiune de natură geografică sau tematică. Statele membre asigură conformitatea politicilor lor naționale cu pozițiile Uniunii.”

- 6 Articolul 40 TUE, care de asemenea face parte din același capitol, prevede:

„Punerea în aplicare a politicii externe și de securitate comune nu aduce atingere aplicării procedurilor și domeniului de aplicare corespunzător al atribuțiilor instituțiilor prevăzute în tratate în vederea exercitării competențelor Uniunii prevăzute la articolele 3-6 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

De asemenea, punerea în aplicare a politicilor prevăzute la articolele respective nu aduce atingere aplicării procedurilor și domeniului de aplicare corespunzător al atribuțiilor instituțiilor prevăzute în tratate în vederea exercitării competențelor Uniunii în temeiul prezentului capitol.”

- 7 Partea a cincea din Tratatul FUE privește acțiunea externă a Uniunii. Articolul 215 din titlul IV din această parte, intitulat „Măsurile restrictive”, prevede:

„(1) În cazul în care o decizie, adoptată în conformitate cu titlul V capitolul 2 din Tratatul [UE], prevede întreruperea sau restrângerea, totală sau parțială, a relațiilor economice și financiare cu una sau mai multe țări terțe, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată la propunerea comună a Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și a Comisiei, adoptă măsurile necesare. Consiliul informează Parlamentul European cu privire la aceasta.

(2) În cazul în care se prevede într-o decizie, adoptată în conformitate cu titlul V capitolul 2 din Tratat [-ul UE], Consiliul poate adopta, în conformitate cu procedura prevăzută la alineatul (1), măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, grupuri sau entități fără caracter statal.

[...]”

- 8 Partea a șasea din Tratatul FUE cuprinde dispoziții instituționale și financiare. Articolul 267 din Secțiunea 5, privind Curtea de Justiție a Uniunii Europene, din titlul I din această parte, intitulat „Dispoziții instituționale”, prevede:

„Curtea de Justiție a Uniunii Europene este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la:

(a) interpretarea tratatelor;

(b) validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii.

În cazul în care o asemenea chestiune se invocă în fața unei instanțe dintr-un stat membru, această instanță poate, în cazul în care apreciază că o decizie în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre, să ceară Curții să se pronunțe cu privire la această chestiune.

[...]”

- 9 Articolul 275 TFUE din secțiunea menționă prevede:

„Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu este competentă în ceea ce privește dispozițiile privind politica externă și de securitate comună, nici în ceea ce privește actele adoptate în temeiul acestora.

Cu toate acestea, Curtea este competentă să controleze respectarea dispozițiilor articolului 40 din Tratatul privind Uniunea Europeană și să se pronunțe în ceea ce privește acțiunile formulate în condițiile prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf din prezentul tratat, privind controlul legalității deciziilor care prevăd măsuri restrictive împotriva persoanelor fizice sau juridice adoptate de Consiliu în temeiul titlului V capitolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană.”

Acordul de parteneriat UE-Rusia

- 10 Acordul de parteneriat și cooperare de instituire a unui parteneriat între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Federația Rusă, pe de altă parte, semnat la Corfu la 24 iunie 1994 și aprobat în numele Comunităților Europene prin Decizia 97/800/CECA, CE, Euratom a Consiliului și a Comisiei din 30 octombrie 1997 (JO 1997, L 327, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 15, p. 228, denumit în continuare „Acordul de parteneriat UE-Rusia”), conține un titlu XI, intitulat „Dispoziții instituționale, generale și finale”, care prevede la articolul 99:

„Niciuna dintre dispozițiile prezentului acord nu împiedică o parte să ia măsurile:

1. pe care le consideră necesare pentru protejarea intereselor sale esențiale de securitate:

[...]

- (d) în cazul unor perturbări interne grave care pot afecta ordinea publică, în caz de război sau de grave tensiuni internaționale care amenință să se transforme într-un conflict armat sau pentru a-și îndeplini obligațiile pe care le-a acceptat pentru a menține pacea și securitatea internațională

[...]”

Actele în litigiu

Decizia 2014/512

- 11 Decizia 2014/512 a fost adoptată în temeiul articolului 29 TUE.
- 12 Considerentele (1)-(8) ale Deciziei 2014/512 prezintă împrejurările care au precedat adoptarea măsurilor restrictive prevăzute de aceasta.
- 13 Potrivit articolului 1 alineatele (2) și (3) din această decizie:

„(2) Se interzice achiziționarea sau vânzarea directă sau indirectă, furnizarea în mod direct sau indirect de servicii de investiții sau de asistență la emitere sau orice alt fel de tranzacționare de obligațiuni, titluri de capital sau instrumente financiare similare cu o scadență de peste 30 de zile, emise după 12 septembrie 2014, de către:

[...]

- (b) entități stabilite în Rusia, care sunt controlate public sau cu proprietate publică în proporție de peste 50 %, care au active totale estimate în valoare de peste o mie de miliarde de ruble rusești și ale căror venituri estimate provin în proporție de cel puțin 50 % din vânzarea sau transportul de țiței sau produse petroliere începând cu data de 12 septembrie 2014, astfel cum figurează în lista din anexa III [și anume Rosneft, Transneft și Gazprom Neft];

- (c) orice persoană juridică, entitate sau organism stabilit în afara Uniunii și deținut în proporție de peste 50 % de către o entitate menționată la [punctul] [...] (b) sau
- (d) orice persoană juridică, entitate sau organism care acționează în numele sau sub conducerea unei entități din categoriile menționate la litera (c) sau enumerate în anex[a] III [și anume Rosneft, Transneft și Gazprom Neft].

(3) Se interzice oricărei persoane juridice, entități sau organism menționat la alineatul [...] (2), încheierea sau participarea, în mod direct sau indirect, la orice acord de obținere a unor noi împrumuturi sau credite cu o scadență de peste 30 de zile, după 12 septembrie 2014, cu excepția împrumuturilor sau creditelor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de finanțare pentru importuri sau exporturi neinterzise de bunuri și servicii nefinanciare între Uniune și Rusia, și a împrumuturilor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de fonduri de urgență pentru a îndeplini criteriile de solvabilitate și lichiditate pentru persoanele juridice stabilite în Uniune ale căror drepturi de proprietate sunt deținute în proporție de peste 50 % de către o entitate menționată în anexa I [și anume, instituții de credit importante sau instituții de dezvoltare a finanțării stabilite în Rusia, cu proprietate sau control public în proporție de peste 50 % începând de la data de 1 august 2014: Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank și Rosselkhozbank].”

14 Articolul 4 din Decizia 2014/512 prevede:

„(1) Vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul, în mod direct sau indirect, al anumitor echipamente adecvate pentru următoarele categorii de proiecte de explorare și extracție în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală, de către resortisanți ai statelor membre sau de pe teritoriul statelor membre sau utilizând aeronave înmatriculate în statele membre sau nave care arborează pavilionul acestora fac obiectul autorizării prealabile de către autoritatea competentă a statului membru exportator:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore situată la nord de Cercul Arctic;
- (c) proiectele cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcăminte decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcăminte.

Uniunea adoptă măsurile necesare în vederea identificării articolelor relevante care intră sub incidența prezentului alineat.

2. Furnizarea de:

- (a) asistență tehnică sau alte servicii referitoare la echipamentele menționate la alineatul (1);
- (b) finanțare sau asistență financiară pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul de echipamente menționate la alineatul (1) sau pentru furnizarea de asistență sau instruire tehnică aferentă,

face, de asemenea, obiectul autorizării prealabile de către autoritatea competentă a statului membru exportator.

(3) Autoritățile competente ale statelor membre nu acordă nicio autorizație pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul de echipamente sau pentru furnizarea serviciilor menționate la alineatele (1) și (2) dacă stabilesc că vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul în cauză sau furnizarea serviciului în cauză are ca destinație una dintre categoriile de explorare și extracție menționate la alineatul (1).

(4) Alineatul (3) nu aduce atingere executării contractelor încheiate înainte de 1 august 2014 sau a contractelor accesorii necesare pentru executarea contractelor respective.

(5) O autorizație ar putea fi acordată în cazul în care vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul de echipamente sau pentru furnizarea serviciilor menționate la alineatele (1) și (2) este necesar pentru prevenirea sau reducerea urgente a efectelor unui eveniment care este probabil să aibă un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului. În cazuri urgente, justificate în mod corespunzător, vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul sau furnizarea serviciilor menționate la alineatele (1) și (2) se poate efectua fără o autorizație prealabilă, cu condiția ca exportatorul să informeze în acest sens autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare de la data la care a avut loc vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul, furnizându-i acesteia informații detaliate referitoare la justificarea relevantă a vânzării, furnizării, transferului sau exportului sau furnizarea de servicii fără autorizație prealabilă.”

15 Potrivit articolului 4a din această decizie:

„(1) Se interzice prestarea directă sau indirectă de servicii asociate necesare pentru următoarele categorii de proiecte de explorare și extracție în Rusia, inclusiv în zona economică exclusivă a acesteia și pe platforma continentală a acesteia, de către resortisanți ai statelor membre sau de pe teritoriul statelor membre sau utilizând aeronave înmatriculate în statele membre sau nave care arborează pavilionul acestora:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore situată la nord de Cercul Arctic;
- (c) proiectele cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcămintele decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcămintele.

(2) Interdicția prevăzută la alineatul (1) nu aduce atingere executării contractelor sau acordurilor-cadru încheiate înainte de 12 septembrie 2014 sau a contractelor accesorii necesare pentru executarea contractelor respective.

(3) Interdicția prevăzută la alineatul (1) nu se aplică în cazul în care serviciile în cauză sunt necesare pentru prevenirea sau limitarea urgentă a unui eveniment care ar putea avea un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului.”

16 Articolul 7 din decizia menționată prevede:

„(1) Nu se admite nicio pretenție în legătură cu orice contract sau tranzacție a căror executare a fost afectată, direct sau indirect, în totalitate sau parțial, de măsurile impuse în temeiul prezentei decizii, inclusiv cererile de despăgubire sau oricare alte cereri de acest tip, cum ar fi o cerere de compensare

sau o cerere în temeiul unei garanții, în special o cerere de prelungire sau de plată a unei obligațiuni, a unei garanții sau a unei contragaranții, mai ales a unei garanții financiare sau a unei contragaranții financiare, indiferent de forma acesteia, prezentate de:

- (a) entitățile menționate la articolul 1 [...] alineatul (2) litera (c) sau (d), sau care figurează în anex[a] III [și anume, Rosneft, Transneft și Gazprom Neft] [...];
 - (b) orice altă persoană, entitate sau organism rus sau
 - (c) orice persoană, entitate sau organism care acționează prin intermediul sau în numele uneia din persoanele, entitățile sau organismele menționate la litera (a) sau (b) de la prezentul alineat;
- (2) În cadrul oricărei proceduri pentru executarea unei cereri, sarcina de a dovedi că satisfacerea cererii nu este interzisă în temeiul alineatului (1) incumbă persoanei care urmărește executarea respectivei cereri.
- (3) Prezentul articol nu aduce atingere dreptului persoanelor, entităților și organismelor menționate la alineatul (1) la controlul jurisdicțional al legalității neexecutării obligațiilor contractuale, în conformitate cu prezenta decizie.”

Regulamentul nr. 833/2014

- 17 Potrivit considerentului (2) al Regulamentului nr. 833/2014:

„[...] se consideră oportun să se aplice măsuri restrictive suplimentare, cu scopul de a crește costul acțiunilor Rusiei menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și de a promova o soluționare pașnică a crizei. [...]”

- 18 Articolul 1 litera (f) punctul (i) din acest regulament definește „valorile mobiliare” ca reprezentând, printre altele, acțiunile la întreprinderi și celelalte titluri echivalente acțiunilor la întreprinderi, la întreprinderi de tip parteneriat sau la alte entități, precum și certificatele reprezentative de acțiuni.

- 19 Potrivit articolului 3 din regulamentul menționat:

„(1) O autorizație prealabilă este necesară în cazul vânzării, furnizării, transferului sau exportului, în mod direct sau indirect, al produselor prevăzute în anexa II, indiferent dacă produsele respective provin sau nu din Uniune, către orice persoană fizică sau juridică, entitate sau organism din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală, sau din orice alt stat dacă produsele respective sunt destinate a fi utilizate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală.

(2) Pentru toate vânzările, furnizările, transferurile sau exporturile pentru care este necesară o autorizație în temeiul prezentului articol, autorizația respectivă se acordă de către autoritățile competente ale statului membru în care este stabilit exportatorul și respectă normele detaliate prevăzute la articolul 11 din Regulamentul (CE) nr. 428/2009 [al Consiliului din 5 mai 2009 de instituire a unui regim comunitar pentru controlul exporturilor, transferului, serviciilor de intermediere și tranzitului de produse cu dublă utilizare (reformare) (JO 2009, L 134, p. 1)]. Autorizația este valabilă în întreaga Uniune.

(3) În anexa II sunt incluse anumite produse adecvate următoarelor categorii de proiecte de explorare și extracție desfășurate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore de la nord de Cercul Arctic sau
- (c) proiecte cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcăminte decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcăminte.

(4) Exportatorii furnizează autorităților competente toate informațiile relevante necesare atunci când solicită o autorizație de export.

(5) Autoritățile competente nu acordă nicio autorizație pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor prevăzute în anexa II în cazul în care au motive întemeiate să considere că vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor respective are ca destinație oricare dintre categoriile de proiecte de explorare și extracție menționate la alineatul (3).

Cu toate acestea, autoritățile competente pot acorda o autorizație în cazul în care vânzarea, transferul sau exportul vizează executarea unei obligații care decurge dintr-un contract încheiat înainte de 1 august 2014 sau din contracte accesorii necesare pentru executarea unui astfel de contract.

De asemenea, autoritățile competente pot să acorde o autorizație în cazul în care vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor este necesar pentru prevenirea sau reducerea urgentă a efectelor unui eveniment care ar putea avea un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului. În cazuri urgente, justificate în mod corespunzător, vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul se poate efectua fără o autorizație prealabilă, cu condiția ca exportatorul să notifice autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare de la data la care a avut loc vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul, furnizându-i acesteia informații detaliate referitoare la justificarea relevantă a vânzării, furnizării, transferului sau exportului fără autorizație prealabilă.

(6) Autoritățile competente pot, în condițiile stabilite la alineatul (5), anula, suspenda, modifica sau revoca o autorizație de export pe care au acordat-o anterior.

(7) În cazul în care o autoritate competentă refuză să acorde o autorizație sau anulează, suspendă, restricționează în mod semnificativ sau revocă o autorizație, în conformitate cu alineatul (5) sau (6), statul membru în cauză notifică acest lucru celorlalte state membre și Comisiei și le transmite acestora informațiile relevante, respectând totodată dispozițiile privind caracterul confidențial al unor asemenea informații cuprinse în Regulamentul (CE) nr. 515/97 al Consiliului [din 13 martie 1997 privind asistența reciprocă între autoritățile administrative ale statelor membre și cooperarea dintre acestea și Comisie în vederea asigurării aplicării corespunzătoare a legislației din domeniile vamal și agricol (JO 1997, L 82, p. 1, Ediție specială, 02/vol. 10, p. 3)].

(8) Înainte ca un stat membru să acorde o autorizație în conformitate cu alineatul (5) pentru o tranzacție în esență identică cu o tranzacție care face obiectul unui refuz încă în vigoare ce a fost emis de un alt stat membru sau de alte state membre în temeiul alineatelor (6) și (7), acesta se consultă mai întâi cu statul sau statele membre care au pronunțat refuzul. Dacă, în urma consultărilor, respectivul stat membru decide să acorde autorizația, acesta informează celelalte state membre și Comisia cu privire la aceasta, furnizând toate informațiile relevante care să justifice această decizie.”

20 Articolul 3a din același regulament prevede:

„(1) Se interzice furnizarea, în mod direct sau indirect, de servicii asociate necesare pentru următoarele categorii de proiecte de explorare și extracție din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore de la nord de Cercul Arctic sau
- (c) proiectele cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcăminte decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcăminte.

În sensul prezentul alineat, «servicii asociate» înseamnă:

- (i) forare;
- (ii) încercarea puțurilor;
- (iii) servicii de exploatare forestieră și de finisare;
- (iv) furnizarea de ambarcațiuni specializate.

(2) Interdicțiile de la alineatul (1) nu aduc atingere executării unei obligații care decurge dintr-un contract sau un acord-cadru încheiat înainte de 12 septembrie 2014 sau din contractele accesorii necesare pentru executarea unui astfel de contract.

(3) Interdicțiile de la alineatul (1) nu se aplică în cazul în care serviciile în cauză sunt necesare pentru prevenirea sau reducerea urgentă a efectelor unui eveniment care ar putea avea un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului.

Furnizorul de servicii informează autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare cu privire la orice activitate desfășurată în temeiul prezentului alineat, furnizându-i acesteia informații detaliate referitoare la justificarea relevantă a vânzării, furnizării, transferului sau exportului.”

21 Articolul 4 din Regulamentul nr. 833/2014 are următorul cuprins:

„[...]”

(3) Furnizarea următoarelor face obiectul unei autorizații acordate de autoritatea competentă în cauză:

- (a) asistență tehnică sau servicii de intermediere în legătură cu produsele prevăzute în anexa II și cu furnizarea, fabricarea, întreținerea și utilizarea produselor respective, în mod direct sau indirect, către orice persoană fizică sau juridică, entitate sau organism din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală sau, în cazul în care o astfel de asistență privește produse destinate a fi utilizate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală, către orice persoană, entitate sau organism din orice alt stat;
- (b) finanțare sau asistență financiară în legătură cu produsele menționate în anexa II, incluzând în special subvențiile, împrumuturile și asigurarea creditelor la export, pentru orice vânzare, furnizare, transfer sau export al produselor respective sau pentru orice furnizare de asistență tehnică aferentă acestora, în mod direct sau indirect, către orice persoană fizică sau juridică, entitate sau organism din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa

continentală, sau, în cazul în care asistența respectivă vizează produse destinate a fi utilizate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală, către orice persoană, entitate sau organism din orice alt stat.

În cazurile urgente justificate în mod corespunzător menționate la articolul 3 alineatul (5), furnizarea de servicii menționate la prezentul alineat se poate efectua fără o autorizație prealabilă, cu condiția ca furnizorul să notifice autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare de la furnizarea serviciilor.

(4) În cazul în care autorizațiile sunt solicitate în conformitate cu alineatul (3) din prezentul articol, se aplică mutatis mutandis articolul 3, în special alineatele (2) și (5).”

22 Potrivit articolului 5 din regulamentul menționat:

„[...]”

(2) Se interzic cumpărarea, vânzarea, furnizarea de servicii de investiții sau de asistență la emiterea sau efectuarea de oricare alte operațiuni cu valori mobiliare și instrumente ale pieței monetare a căror scadență este mai mare de 30 de zile, emise după 12 septembrie 2014, realizate în mod direct sau indirect de către:

[...]

- (b) o persoană juridică, entitate sau organism stabilite în Rusia, care sunt controlate public sau cu proprietate publică în proporție de peste 50 % și dețin active totale estimate în valoare de peste o mie de miliarde de rube rusești și ale căror venituri estimate provin în proporție de cel puțin 50 % din vânzarea sau transportul de țiței sau produse petroliere, astfel cum figurează în anexa VI [și anume, Rosneft, Transneft și Gazprom Neft];
- (c) o persoană juridică, entitate sau organism stabilite în afara Uniunii ale căror drepturi de proprietate sunt deținute, în mod direct sau indirect, în proporție de peste 50 % de o entitate care figurează la litera (a) sau (b) din prezentul alineat sau
- (d) o persoană juridică, entitate sau organism care acționează în numele sau sub conducerea unei entități menționate la prezentul alineat litera (a), (b) sau (c).

(3) Se interzice oricărei persoane juridice, entități sau organism menționat la alineatul (1) sau (2) încheierea sau participarea, în mod direct sau indirect, la orice acord de obținere a unor noi împrumuturi sau credite cu o scadență de peste 30 de zile, după 12 septembrie 2014.

Interdicția nu se aplică:

- (a) împrumuturilor sau creditelor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de finanțare pentru importuri sau exporturi neinterzise de bunuri și servicii nefinanciare între Uniune și Rusia sau între Uniune și orice alt stat, inclusiv cheltuielilor aferente bunurilor și serviciilor dintr-o țară terță care sunt necesare pentru executarea contractului de export sau de import sau
- (b) împrumuturilor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de fonduri de urgență pentru a îndeplini criteriile de solvabilitate și lichiditate pentru persoane juridice stabilite în Uniune ale căror drepturi de proprietate sunt deținute în proporție de peste 50 % de către orice entitate menționată în anexa III [și anume, Sberbank, VTB Bank, Gazprombank, Vnesheconombank (VEB) și Rosselkhozbank].

[...]”

23 Articolul 8 alineatul (1) din același regulament prevede:

„Statele membre stabilesc normele privind sancțiunile aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor prezentului regulament și iau toate măsurile necesare pentru a asigura punerea în aplicare a acestora. Sancțiunile prevăzute trebuie să fie efective, proporționale și disuasive.”

24 Articolul 11 din Regulamentul nr. 833/2014 prevede:

„(1) Nu se admite nicio pretenție în legătură cu orice contract sau tranzacție a căror executare a fost afectată, direct sau indirect, în totalitate sau parțial, de măsurile impuse în temeiul prezentului regulament, inclusiv cererile de despăgubire sau oricare alte cereri de acest tip, cum ar fi o cerere de compensare sau o cerere în temeiul unei garanții, în special o cerere de prelungire sau de plată a unei obligațiuni, a unei garanții sau a unei contragarantii, mai ales a unei garanții financiare sau a unei contragarantii financiare, indiferent de forma acesteia, prezentate de:

(a) entitățile menționate [...] la articolul 5 litera (c) și (d), sau care figurează în anex[a] [...] VI [și anume, Rosneft, Transneft și Gazprom Neft];

(b) orice altă persoană, entitate sau organism din Rusia;

(c) orice persoană, entitate sau organism care acționează prin intermediul sau în numele uneia din persoanele, entitățile sau organismele menționate la prezentul alineat litera (a) sau (b);

(2) În cadrul oricărei proceduri pentru executarea unei cereri, sarcina de a dovedi că satisfacerea cererii nu este interzisă în temeiul alineatului (1) incumbă persoanei care urmărește executarea respectivei cereri.

(3) Prezentul articol nu aduce atingere dreptului persoanelor, entităților și organismelor menționate la alineatul (1) la controlul jurisdicțional al legalității neexecutării obligațiilor contractuale, în conformitate cu prezentul regulament.”

25 Anexa II la Regulamentul nr. 833/2014 cuprinde lista produselor a căror vânzare, furnizare, transfer sau export către Rusia se supun obținerii unei autorizații prealabile, în conformitate cu articolul 3 din acest regulament.

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

26 După ce au condamnat, la 6 martie 2014, „încălcarea neprovocată a suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei de către Federația Rusă”, șefii de stat sau de guvern din statele membre ale Uniunii au decis să suspende convorbirile bilaterale cu Federația Rusă în materie de vize și cu privire la noul acord global care trebuia să înlocuiască Acordul de parteneriat UE-Rusiași a declarat că orice altă măsură a Federației Ruse care ar fi de natură să destabilizeze situația în Ucraina ar avea consecințe considerabile pentru relațiile dintre Uniune și statele sale membre, pe de o parte, și Federația Rusă, pe de altă parte, și aceasta în numeroase domenii economice.

27 Ulterior, în cursul anului 2014, Consiliul a stabilit, în cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC), o serie de măsuri restrictive ca reacție la acțiunile Federației Ruse considerate ca fiind de destabilizare a situației din Ucraina. Având în vedere gravitatea situației în acest stat în pofida adoptării, în luna martie 2014, a unor restricții în materie de deplasări, precum și a înghețării bunurilor aparținând anumitor persoane fizice și juridice, Consiliul a adoptat, la 31 iulie 2014, Decizia 2014/512, modificată ulterior în lunile septembrie și decembrie ale aceluiași an, pentru a introduce măsuri restrictive specifice în domeniile accesului la piețele de capital, al apărării, al produselor cu dublă utilizare și al tehnologiilor sensibile, în special în sectorul energetic.

- 28 Întrucât a apreciat că aceste din urmă măsuri intrau în domeniul de aplicare al Tratatului FUE și că punerea lor în aplicare necesita o acțiune de reglementare la nivelul Uniunii, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 833/2014, care conține dispoziții mai detaliate pentru a asigura punerea în practică, atât la nivelul Uniunii, cât și în statele membre, a cerințelor Deciziei 2014/512. Adoptat inițial în aceeași zi ca această decizie, regulamentul în cauză a fost adaptat concomitent cu decizia menționată pentru a reflecta modificările aduse ulterior acesteia.
- 29 Obiectivul declarat al acestor măsuri restrictive era de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei și de a promova o soluționare pașnică a crizei. În acest scop, Decizia 2014/512 a stabilit în special interdicții la exportul anumitor produse și tehnologii sensibile destinate sectorului petrolier în Rusia, precum și restricții privind accesul la piața europeană de capital al anumitor operatori din acest sector.
- 30 Rosneft este o societate înregistrată în Rusia, specializată în sectoarele petrolului și gazelor. Potrivit informațiilor furnizate de instanța de trimitere, 69,5 % din participațiile la această societate sunt deținute de Rosneftgaz OJSC, un organism deținut de statul rus. O participație minoritară la Rosneft, și anume 19,75 %, este deținută de BP Russian Investments Ltd., o filială a companiei petroliere britanice BP plc. Restul de 10,75 % din capitalul social al Rosneft este cotelat la bursă. Potrivit deciziei de trimitere, activitățile Rosneft, precum și cele ale societăților din grupul acesteia, cuprind explorarea și extracția hidrocarburilor, proiecte în largul coastelor în amonte, rafinarea hidrocarburilor, precum și comercializarea de petrol brut, de gaz și de produse în Rusia și în străinătate. Activitățile sale de explorare includ operațiuni în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri, în regiunea arctică, și în formațiuni de șist.
- 31 De la 8 septembrie 2014, Decizia 2014/512 și, în consecință, Regulamentul nr. 833/2014 menționează Rosneft în anexele lor în calitate de entitate vizată de o parte dintre restricțiile instituite prin aceste acte.
- 32 Rosneft a introdus acțiuni împotriva măsurilor restrictive atât la instanța Uniunii, cât și la instanțele naționale din Regatul Unit. Aceasta a formulat, la 9 octombrie 2014, în fața Tribunalului Uniunii Europene, o acțiune care este în continuare pendinte, având ca obiect anularea actelor în litigiu. Ulterior, această societate a formulat, la 20 noiembrie 2014, o acțiune în control jurisdicțional în fața High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Divisional Court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), secția Queen’s Bench (Camera de apel), Regatul Unit]. În cadrul acestei din urmă proceduri, Rosneft susține că atât măsurile restrictive adoptate de Consiliu, cât și măsurile naționale prin care se urmărește punerea în aplicare a acestora sunt lipsite de validitate.
- 33 Potrivit instanței de trimitere, acțiunea în control jurisdicțional formulată în fața acesteia privește, în principal, măsurile naționale adoptate de părțile din litigiul principal în scopul punerii în aplicare a actelor Uniunii prin care se impun măsurile restrictive contestate. Acest control jurisdicțional privește, pe de o parte, legalitatea reglementării prin care se instituie sancțiuni penale pentru încălcarea dispozițiilor Regulamentului nr. 833/2014 referitoare la serviciile financiare și la sectorul petrolier și, pe de altă parte, exactitatea anumitor declarații ale FCA privind noțiunea „asistență financiară” și aplicarea acestui regulament la valorile mobiliare transferabile emise sub forma unor certificate globale de depozit (Global Depository Receipts, denumite în continuare „CGD”).
- 34 Cu toate acestea, instanța de trimitere constată că acțiunea menționată vizează de asemenea validitatea unor acte de drept al Uniunii. În această privință, ea apreciază, referindu-se la Hotărârea din 22 octombrie 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452), că nu este competentă să controleze validitatea acestor acte. Deși nu dorește să își exprime poziția cu privire la competența Curții de a efectua un astfel de control în ceea ce privește în special actele adoptate în contextul PESC, instanța de trimitere amintește totuși că măsurile adoptate în acest domeniu pot avea consecințe grave pentru persoane fizice și juridice și că principiul accesului la o instanță pentru a controla legalitatea actelor executivului are un caracter fundamental.

- 35 Potrivit instanței menționate, Rosneft consideră în esență că, în primul rând, actele în litigiu sunt contrare mai multor articole din Acordul de parteneriat UE-Rusia. În al doilea rând, acestea nu ar respecta obligația de motivare, prevăzută la articolul 296 TFUE, și, prin urmare, dreptul la un proces echitabil și la protecție jurisdicțională efectivă. În al treilea rând, dispozițiile acestor acte referitoare la sectorul petrolier ar fi incompatibile cu principiul egalității de tratament și adoptarea lor ar constitui un abuz de putere din partea Consiliului. În al patrulea rând, aceste dispoziții ar fi disproporționate în raport cu obiectivul urmărit prin actele respective și ar încălca libertatea de a desfășura o activitate comercială și dreptul de proprietate al Rosneft. În al cincilea rând, Regulamentul nr. 833/2014 nu ar pune în mod corect în aplicare Decizia 2014/512. În sfârșit, în al șaselea rând, în măsura în care statele membre erau obligate să adopte sancțiuni pentru a asigura punerea în aplicare a actelor în litigiu, lipsa de precizie a dispozițiilor acestora ar încălca principiile securității juridice și legalității infracțiunilor și pedepselor.
- 36 În ipoteza în care Curtea ar constata că actele în litigiu sunt valide, instanța de trimitere exprimă îndoiele cu privire la interpretarea lor. Considerând că este necesară interpretarea în mod uniform pe întreg teritoriul Uniunii a termenilor măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal, aceasta arată că a constatat, în cursul procedurii principale, divergențe în practica autorităților din alte state membre cu privire la interpretarea care trebuie reținută pentru anumite dispoziții ale actelor în litigiu.
- 37 Instanța de trimitere încheie precizând că a analizat argumentele părților din litigiul principal privind oportunitatea de a adresa Curții o cerere de decizie preliminară în cadrul prezentei proceduri, în măsura în care, printre altele, Rosneft formulase deja o acțiune în anulare în fața Tribunalului cu privire la actele în litigiu. Aceasta apreciază însă că, în temeiul jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 14 decembrie 2000, Masterfoods și HB (C-344/98, EU:C:2000:689), îi revine sarcina de a aprecia dacă este necesară suspendarea judecării cauzei până la pronunțarea unei hotărâri definitive cu privire la această acțiune în anulare sau dacă trebuie adresată o întrebare preliminară Curții.
- 38 În aceste condiții, High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Divisional Court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), secția Queen’s Bench (Camera de apel)] a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Având în vedere în special articolul 19 alineatul (1) TUE, precum și articolele 24 și 40 TUE, articolul 47 [din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare «carta»)] și articolul 275 al doilea paragraf TFUE, Curtea are competența de a pronunța o hotărâre preliminară în temeiul articolului 267 TFUE cu privire la validitatea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3), a articolului 4, a articolului 4a, a articolului 7, precum și a anexei III la [D]ecizi[a] [2014/512]?
- 2) a) Sunt una sau mai multe dintre următoarele dispoziții (denumite în continuare «măsurile relevante») din Regulamentul nr. 833/2014 și, în măsura în care Curtea are competență, din Decizia 2014/512, lipsite de validitate:
- i) articolele 4 și 4a din [D]ecizi[a] [2014/512];
- ii) articolul 3, articolul 3a, articolul 4 alineatele (3) și (4), precum și anexa II la [R]egulament[ul nr.] [833/2014];
- (denumite în continuare, împreună, «dispozițiile referitoare la sectorul petrolier»);
- iii) articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3), precum și anexa III la [D]ecizi[a] [2014/512];
- iv) articolul 5 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3), precum și anexa VI la [R]egulament[ul nr.] [833/2014];
- (denumite în continuare, împreună, «dispozițiile referitoare la valori mobiliare și la împrumuturi»);
- v) articolul 7 din [D]ecizi[a] [2014/512] și
- vi) articolul 11 din [R]egulament[ul nr.] [833/2014]?

- b) În măsura în care măsurile relevante sunt valide, este contrar principiilor securității juridice și *nulla poena sine lege certa* ca un stat membru să impună sancțiuni penale, în temeiul articolului 8 din [R]egulament[ul nr.] [833/2014], înainte ca domeniul de aplicare al infracțiunii în cauză să fi fost în mod suficient clarificat de Curte?
- 3) În măsura în care interdicțiile sau restricțiile pertinente, menționate la întrebarea 2 litera a), sunt valide:
- termenul «asistență financiară», care figurează la articolul 4 alineatul (3) din [R]egulament[ul nr. 833/2014], include procesarea unei plăți de o bancă sau de o altă instituție financiară?
 - articolul 5 din [R]egulament[ul nr. 833/2014] interzice emiterea de [«CGD»] sau alte tranzacții cu asemenea certificate emise cu începere de la 12 septembrie 2014 în cadrul unui acord de depozit cu una dintre entitățile enumerate în anexa VI, cu privire la acțiuni la una dintre aceste entități care au fost emise înainte de 12 septembrie 2014?
 - în măsura în care Curtea consideră că există o lipsă de claritate care poate fi rezolvată în mod corespunzător de către Curte prin furnizarea de îndrumări suplimentare, care este interpretarea corectă a termenilor «șist» și «ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri», care figurează la articolul 4 din [D]ecizi[a] [2014/512] și la articolele 3 și 3a din [R]egulament[ul nr. 833/2014]? În special, dacă Curtea consideră necesar și oportun, poate furniza o interpretare de natură geologică a termenului «șist» care să fie utilizată în punerea în aplicare a regulamentului și poate clarifica dacă măsurarea «apelor cu oadâncime mai mare de 150 de metri» trebuie să fie făcută de la punctul de foraj sau de altundeva?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

- 39 Prin actul depus la 10 august 2016, Rosneft a solicitat redeschiderea procedurii orale.
- 40 În susținerea cererii sale, acesta arată încă de la început că analiza efectuată în prezenta cauză de avocatul general în concluziile sale din 31 mai 2016 este eronată în ceea ce privește obligația impusă Consiliului de a motiva adoptarea măsurilor restrictive în cauză. Această analiză ar demonstra de asemenea o înțelegere inexactă a diferențelor existente între măsurile restrictive menționate și cele adoptate de Uniune în contextul programului nuclear al Iranului și, prin urmare, ar reveni Curții sarcina de a obține informații suplimentare cu privire la acest subiect. În plus, avocatul general ar analiza noțiunea „acte legislative”, în sensul articolului 31 TUE, într-un mod diferit de abordarea preconizată în concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 19 iulie 2016, H/Consiliul și Comisia (C-455/14 P, EU:C:2016:212), citite ulterior desfășurării ședinței de audiere a pledoariilor în prezenta cauză. În sfârșit, procedura orală ar trebui redeschisă în măsura în care atât competența Curții, cât și posibilitățile de executare a hotărârilor acesteia ar putea evolua rapid ca urmare a rezultatului referendumului desfășurat la 23 iunie 2016 în Regatul Unit cu privire la apartenența acestui stat la Uniunea Europeană.
- 41 Reiese dintr-o jurisprudență constantă că, din oficiu, la propunerea avocatului general sau la cererea părților, Curtea poate dispune redeschiderea procedurii orale, în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul de procedură, în cazul în care consideră că nu este lămurită suficient sau că trebuie să soluționeze cauza pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (Hotărârea din 15 septembrie 2011, Accor, C-310/09, EU:C:2011:581, punctul 19 și jurisprudența citată). În schimb, Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură al Curții nu prevăd posibilitatea ca părțile să prezinte observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (Hotărârea din 16 decembrie 2010, Stichting Natuur en Milieu și alții, C-266/09, EU:C:2010:779, punctul 28, precum și jurisprudența citată).

- 42 În ceea ce privește observațiile Rosneft referitoare la argumentele conținute în concluziile avocatului general în prezenta cauză, trebuie remarcat că acestea urmăresc, în cea mai mare parte, să critice aceste concluzii. Or, rezultă din jurisprudența citată la punctul precedent că depunerea unor astfel de observații nu este prevăzută de textele care reglementează procedura în fața Curții.
- 43 În plus, în ceea ce privește cererea de redeschidere a procedurii orale ca urmare a referendumului din 23 iunie 2016 din Regatul Unit cu privire la apartenența acestui stat membru la Uniunea Europeană, Rosneft nu explică în ce mod acest eveniment ar putea afecta, în sine, competența Curții sau caracterul obligatoriu al hotărârilor acesteia.
- 44 În aceste condiții, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune în speță de toate elementele necesare pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere și că toate argumentele necesare pentru soluționarea cauzei au fost dezbătute între părți.
- 45 În consecință, cererea de redeschidere a procedurii orale trebuie respinsă.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 46 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolele 19, 24 și 40 TUE, articolul 275 TFUE, precum și articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că Curtea este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, în temeiul articolului 267 TFUE, cu privire la validitatea unui act adoptat pe baza dispozițiilor referitoare la PESC, precum Decizia 2014/512.
- 47 Înainte de pronunțarea asupra fondului acestei întrebări, este necesar să se examineze obiecțiile referitoare la admisibilitatea acesteia formulate de unele părți interesate.

Cu privire la admisibilitate

- 48 Guvernele estonian și polonez, precum și Consiliul consideră că prima întrebare este inadmisibilă. Întrucât apreciază că instanța de trimitere nu a explicat legătura existentă între această problemă și procedura jurisdicțională la nivel național, acestea se îndoiesc de necesitatea unui răspuns la această întrebare. În plus, Consiliul susține că problemele ridicate în litigiul principal pot fi soluționate numai în lumina Regulamentului nr. 833/2014, fără a fi necesară pronunțarea asupra validității Deciziei 2014/512.
- 49 Referitor la acest aspect, trebuie amintit că, în cazul în care o chestiune referitoare la validitatea unui act adoptat de instituțiile Uniunii se invocă în fața unei instanțe naționale, instanța respectivă este cea care trebuie să aprecieze dacă o decizie preliminară în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre și, prin urmare, să solicite Curții să se pronunțe cu privire la această chestiune. În consecință, dacă întrebările adresate de instanța națională privesc validitatea unei norme de drept al Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 3 iunie 2008, Intertanko și alții, C-308/06, EU:C:2008:312, punctul 31, precum și jurisprudența citată).
- 50 Curtea nu poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională, în sensul articolului 267 TFUE, decât atunci când, în special, cerințele privind conținutul cererii de decizie preliminară care figurează la articolul 94 din Regulamentul de procedură nu sunt respectate sau atunci când este evident că interpretarea sau aprecierea validității unei norme de drept al Uniunii, solicitată de instanța națională, nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal ori atunci când problema este de natură ipotetică [a se vedea în acest sens Hotărârea din

10 decembrie 2002, British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 35, Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctul 19, precum și Hotărârea din 15 noiembrie 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punctul 54].

- 51 În speță, reiese din decizia de trimitere că validitatea anumitor dispoziții ale Deciziei 2014/512 este contestată de Rosneft în procedura în discuție în litigiul principal. Potrivit instanței de trimitere, dezbaterile care au avut loc în fața sa au privit, printre altele, propunerea potrivit căreia, în lipsa competenței Curții de a se pronunța cu privire la validitatea acestei decizii, îi revenea sarcina de a stabili căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniul PESC, în conformitate cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.
- 52 Întrucât instanța de trimitere consideră că trebuie să își analizeze propria competență în funcție de cea a Curții, prima întrebare privind competența acesteia din urmă are o legătură directă cu obiectul litigiului principal.
- 53 Pe de altă parte, trebuie să se considere că examinarea problemelor ridicate în cauza principală numai în lumina Regulamentului nr. 833/2014 se poate dovedi insuficientă pentru a răspunde preocupărilor instanței de trimitere privind validitatea măsurilor restrictive în cauză.
- 54 Astfel, instanța menționată consideră că caracterul inatacabil al deciziilor Consiliului adoptate în cadrul PESC ar putea aduce atingere dreptului fundamental de acces la justiție și amintește că articolul 19 TUE impune asigurarea unei protecții jurisdicționale efective în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.
- 55 Astfel, pe de o parte, în măsura în care validitatea unui regulament adoptat în temeiul articolului 215 TFUE necesită adoptarea prealabilă a unei decizii valide în conformitate cu dispozițiile referitoare la PESC, problema validității Deciziei 2014/512 este relevantă în contextul prezentei cauze.
- 56 Trebuie amintit, pe de altă parte, că statele membre trebuie să asigure, în temeiul articolului 29 TUE, conformitatea politicilor lor naționale cu pozițiile Uniunii adoptate în cadrul PESC. Rezultă că eventuala lipsă de validitate a Regulamentului nr. 833/2014 nu are, în principiu, efect asupra obligației statelor membre de a asigura conformitatea politicilor lor naționale cu măsuri restrictive stabilite în temeiul Deciziei 2014/512. Astfel, în măsura în care Curtea este competentă să examineze validitatea Deciziei 2014/512, o astfel de examinare este necesară pentru a determina întinderea obligațiilor rezultate din această decizie, indiferent de aspectul dacă Regulamentul nr. 833/2014 este valid.
- 57 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că prima întrebare adresată de instanța de trimitere este admisibilă.

Cu privire la fond

- 58 Guvernul Regatului Unit, guvernele ceh, estonian, francez și polonez, precum și Consiliul consideră că, potrivit articolului 24 alineatul (1) al doilea paragraf ultima teză TUE și articolului 275 TFUE, Curtea nu este competentă să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la validitatea Deciziei 2014/512.
- 59 Potrivit Comisiei, articolul 24 alineatul (1) TUE și articolul 275 TFUE nu exclud posibilitatea ca Curtea să fie competentă să se pronunțe cu privire la validitatea Deciziei 2014/512 inclusiv în cadrul unei cereri de decizie preliminară. Totuși, pentru ca Curtea să fie competentă într-o astfel de situație, ar trebui, pe de o parte, ca reclamantul din litigiul principal care sesizează instanța națională să îndeplinească condițiile prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE și, pe de altă parte, ca obiectul procedurii să fie examinarea legalității unor măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice. Comisia apreciază că aceste condiții nu sunt îndeplinite în speță.

- 60 Cu titlu introductiv, deși, potrivit articolului 24 alineatul (1) al doilea paragraf ultima teză TUE și articolului 275 primul paragraf TFUE, Curtea nu este, în principiu, competentă în ceea ce privește dispozițiile referitoare la PESC și nici în ceea ce privește actele adoptate în temeiul acestor dispoziții (a se vedea Hotărârea din 19 iulie 2016, H/Consiliul și Comisia, C-455/14 P, EU:C:2016:569, punctul 39), trebuie amintit totuși că tratatele stabilesc în mod explicit două excepții de la acest principiu. Astfel, pe de o parte, atât articolul 24 alineatul (1) al doilea paragraf ultima teză TUE, cât și articolul 275 al doilea paragraf TFUE prevăd că Curtea este competentă să controleze respectarea articolului 40 TUE. Pe de altă parte, articolul 24 alineatul (1) al doilea paragraf ultima teză TUE atribuie Curții competența de a controla legalitatea anumitor decizii menționate la articolul 275 al doilea paragraf TFUE. La rândul său, această din urmă dispoziție prevede competența Curții de a se pronunța cu privire la acțiunile formulate în condițiile prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE privind controlul legalității deciziilor Consiliului adoptate în temeiul dispozițiilor referitoare la PESC, care prevăd măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice.
- 61 Astfel, trebuie să se considere că prima întrebare conține, în esență, două interogații. În primul rând, aceasta urmărește să se stabilească dacă Curtea este competentă să controleze, în temeiul unei cereri de decizie preliminară formulate de o instanță națională în temeiul articolului 267 TFUE, respectarea de către Consiliu a articolului 40 TUE atunci când această instituție a adoptat Decizia 2014/512. În al doilea rând, ea are ca obiect să verifice dacă Curtea este competentă să controleze legalitatea măsurilor restrictive adoptate împotriva unor persoane fizice sau juridice, a căror adoptare este prevăzută de această decizie, nu numai atunci când aceste persoane formulează o acțiune în anulare împotriva acestor măsuri în fața instanței Uniunii, în temeiul articolelor 256 și 263 TFUE, ci și în cazul în care Curtea este sesizată, în cadrul procedurii preliminare prevăzute la articolul 267 TFUE, de o instanță națională care are îndoieli cu privire la validitatea măsurilor respective.
- 62 În acest sens, în ceea ce privește, în primul rând, competența Curții de a controla respectarea articolului 40 TUE, trebuie remarcat că tratatele nu prevăd nicio modalitate specială de a efectua un astfel de control jurisdicțional. În aceste condiții, controlul în cauză se încadrează în competența generală pe care articolul 19 TUE o conferă Curții pentru a asigura respectarea dreptului în interpretarea și în aplicarea tratatelor. Prin prevederea acestei competențe generale, articolul 19 alineatul (3) litera (b) TUE precizează, pe de altă parte, că Curtea hotărăște, cu titlu preliminar, la solicitarea instanțelor judecătorești naționale, printre altele, cu privire la validitatea actelor adoptate de instituțiile Uniunii.
- 63 În consecință, Curtea este competentă să se pronunțe cu privire la o cerere de decizie preliminară privind compatibilitatea Deciziei 2014/512 cu articolul 40 TUE.
- 64 În al doilea rând, este necesar să se ridice problema competenței Curții de a se pronunța cu titlu preliminar cu privire la validitatea deciziilor adoptate în domeniul PESC, precum Decizia 2014/512, în cazul în care acestea prevăd măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice.
- 65 În conformitate cu modul de redactare a articolului 24 alineatul (1) al doilea paragraf ultima teză TUE și a articolului 275 al doilea paragraf TFUE, Curții i-a fost atribuită prin tratate competența de a controla legalitatea deciziilor Consiliului care prevăd măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice. Astfel, în timp ce articolul 24 alineatul (1) TUE abilitază Curtea să controleze legalitatea anumitor decizii menționate la articolul 275 al doilea paragraf TFUE, această din urmă dispoziție prevede că Curtea este competentă să se pronunțe în ceea ce privește acțiunile formulate în condițiile prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE, privind acest control al legalității.
- 66 Controlul legalității actelor Uniunii pe care Curtea îl asigură în temeiul tratatelor se întemeiază, potrivit unei jurisprudențe constante, pe două proceduri jurisdicționale complementare. Astfel, Tratatul FUE a stabilit, pe de o parte, la articolele 263 și 277 și, pe de altă parte, la articolul 267 un sistem complet de căi de atac și de proceduri menite să asigure controlul legalității actelor Uniunii, încredințându-l instanței Uniunii (Hotărârea din 23 aprilie 1986, Les Verts/Parlamentul, 294/83, EU:C:1986:166,

punctul 23, Hotărârea din 25 iulie 2002, *Unión de Pequeños Agricultores/Consiliul*, C-50/00 P, EU:C:2002:462, punctul 40, precum și Hotărârea din 3 octombrie 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 92).

- 67 Este inerent acestui sistem complet de căi de atac și de proceduri ca justițiabilii să aibă, în contextul unei acțiuni formulate în fața unei instanțe naționale, dreptul de a contesta legalitatea unor dispoziții cuprinse în acte ale Uniunii care constituie fundamentul unei decizii sau al unui act național adoptat în privința lor, invocând nevaliditatea acestora, și de a determina această instanță, care nu este competentă să constate ea însăși o astfel de nevaliditate, să adreseze Curții, în această privință, o întrebare preliminară, cu excepția situației în care aceștia au dispus fără nicio îndoială de dreptul de a introduce o acțiune împotriva dispozițiilor menționate în temeiul articolului 263 TFUE și nu au făcut uz de acest drept în termenele prevăzute (a se vedea în ce sens Hotărârea din 15 februarie 2001, *Nachi Europe*, C-239/99, EU:C:2001:101, punctele 35 și 36, precum și Hotărârea din 29 iunie 2010, *E și F*, C-550/09, EU:C:2010:382, punctele 45 și 46).
- 68 Astfel, trimiterea preliminară în aprecierea validității constituie, la fel ca acțiunea în anulare, o modalitate de control al legalității actelor Uniunii (a se vedea Hotărârea din 22 octombrie 1987, *Foto-Frost*, 314/85, EU:C:1987:452, punctul 16, Hotărârea din 21 februarie 1991, *Zuckerfabrik Süderdithmarschen și Zuckerfabrik Soest*, C-143/88 și C-92/89, EU:C:1991:65, punctul 18, Hotărârea din 6 decembrie 2005, *ABNA și alții*, C-453/03, C-11/04, C-12/04 și C-194/04, EU:C:2005:741, punctul 103, precum și Hotărârea din 3 octombrie 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 95).
- 69 Această caracteristică esențială a sistemului de protecție jurisdicțională al Uniunii se extinde la controlul legalității deciziilor care prevăd adoptarea de măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice în cadrul PESC.
- 70 Astfel, nu rezultă nici din Tratatul UE, nici din Tratatul FUE că acțiunea în anulare formulată în fața Tribunalului, în temeiul dispozițiilor articolului 256 TFUE coroborate cu cele ale articolului 263 TFUE, constituie singura modalitate de control al legalității unor decizii care prevăd măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, cu excluderea, în special, a trimiterii preliminare în aprecierea validității. În această privință, articolul 24 alineatul (1) al doilea paragraf ultima teză TUE face trimitere la articolul 275 al doilea paragraf TFUE pentru a determina nu tipul de procedură în cadrul căreia Curtea poate controla legalitatea anumitor decizii, ci tipul de decizii a căror legalitate poate fi controlată de Curte, în cadrul oricărei proceduri care are ca obiect un astfel de control al legalității.
- 71 Or, dat fiind că punerea în aplicare a unei decizii care prevede măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice este în parte responsabilitatea statelor membre, trimiterea preliminară în aprecierea validității îndeplinește o funcție esențială pentru asigurarea protecției jurisdicționale efective, în special în cazul în care, precum în cauza principală, atât legalitatea măsurilor naționale de punere în aplicare, cât și cea a deciziei aflate la baza acestora, ea însăși adoptată în domeniul PESC, sunt repuse în discuție în cadrul unei proceduri jurisdicționale naționale. Astfel, având în vedere că statele membre trebuie să asigure conformitatea politicilor lor naționale cu pozițiile Uniunii adoptate prin decizii ale Consiliului, adoptate în temeiul articolului 29 TUE, accesul la controlul jurisdicțional al deciziilor menționate se dovedește esențial atunci când acestea prevăd adoptarea de măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice.
- 72 Astfel cum rezultă atât din articolul 2 TUE, care figurează printre dispozițiile comune ale Tratatului UE, cât și din articolul 21 TUE, privind acțiunea externă a Uniunii, la care face trimitere articolul 23 TUE, referitor la PESC, Uniunea se întemeiază, printre altele, pe valoarea statului de drept (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iulie 2016, *H/Consiliul și Comisia*, C-455/14 P, EU:C:2016:569, punctul 41, precum și jurisprudența citată).

- 73 În plus, articolul 47 din cartă, care constituie o reafirmare a principiului protecției jurisdicționale efective, prevede, la primul paragraf, că orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite la articolul menționat. Trebuie amintit că existența însăși a unui control jurisdicțional efectiv destinat să asigure respectarea dispozițiilor dreptului Uniunii este inerentă existenței unui stat de drept (a se vedea Hotărârea din 18 decembrie 2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, punctul 45, și Hotărârea din 6 octombrie 2015, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, punctul 95).
- 74 Deși, desigur, articolul 47 din cartă nu poate crea o competență pentru Curte atunci când tratatele o exclud, principiul protecției jurisdicționale efective implică totuși ca excluderea competenței Curții în domeniul PESC să fie interpretată în mod restrictiv.
- 75 Din moment ce procedura care permite Curții să hotărască cu titlu preliminar urmărește să asigure respectarea dreptului în interpretarea și în aplicarea tratatelor, în conformitate cu funcția atribuită acestei instituții în temeiul articolului 19 alineatul (1) TUE, ar fi contrară obiectivelor acestei dispoziții, precum și principiului protecției jurisdicționale efective interpretarea restrictivă a competenței pe care articolul 275 al doilea paragraf TFUE, la care face trimitere articolul 24 alineatul (1) TUE, o conferă Curții (a se vedea prin analogie Hotărârea din 27 februarie 2007, Gestoras Pro Amnistía și alții/Consiliul, C-354/04 P, EU:C:2007:115, punctul 53, Hotărârea din 27 februarie 2007, Segi și alții/Consiliul, C-355/04 P, EU:C:2007:116, punctul 53, Hotărârea din 24 iunie 2014, Parlamentul/Consiliul, C-658/11, EU:C:2014:2025, punctul 70, Hotărârea din 12 noiembrie 2015, Elitaliana/Eulex Kosovo, C-439/13 P, EU:C:2015:753, punctul 42, precum și Hotărârea din 19 iulie 2016, H/Consiliul și Comisia, C-455/14 P, EU:C:2016:569, punctul 40).
- 76 În aceste condiții, în măsura în care Curtea dispune, în temeiul articolului 24 alineatul (1) TUE și al articolului 275 al doilea paragraf TFUE, de o competență materială pentru a se pronunța cu privire la validitatea unor acte ale Uniunii, și anume, printre altele, atunci când este vorba despre măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, ar fi contrar economiei sistemului de protecție jurisdicțională efectivă instituit prin tratate să se interpreteze această din urmă dispoziție în sensul că exclude posibilitatea ca instanțele statelor membre să adreseze Curții întrebări cu privire la validitatea deciziilor Consiliului care prevăd adoptarea unor astfel de măsuri.
- 77 În sfârșit, trebuie respins argumentul potrivit căruia revine exclusiv instanțelor naționale sarcina de a asigura protecția jurisdicțională efectivă în lipsa competenței Curții de a se pronunța cu titlu preliminar cu privire la validitatea deciziilor în domeniul PESC care prevăd adoptarea de măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice.
- 78 Astfel, coerența necesară a sistemului de protecție jurisdicțională impune, potrivit unei jurisprudențe constante, ca puterea de a constata lipsa de validitate a actelor instituțiilor Uniunii, invocată în fața unei instanțe naționale, să fie rezervată Curții în temeiul articolului 267 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 1987, Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, punctul 17, și Hotărârea din 6 octombrie 2015, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, punctul 62). Aceeași concluzie se impune în ceea ce privește deciziile în domeniul PESC cu privire la care tratatele conferă Curții o competență de control al legalității.
- 79 Pe de altă parte, Curtea este mai bine plasată să se pronunțe cu privire la validitatea actelor Uniunii, având în vedere posibilitățile de care dispune, în cadrul procedurii preliminare, pe de o parte, de a primi observații ale statelor membre și ale instituțiilor Uniunii ale căror acte sunt contestate și, pe de altă parte, de a solicita statelor membre și instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii care nu sunt părți în cauză toate informațiile pe care le consideră necesare pentru soluționarea procesului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 1987, Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, punctul 18).

- 80 Această concluzie este confirmată de obiectivul principal al articolului 267 TFUE, care este de a asigura o aplicare uniformă a dreptului Uniunii de către instanțele naționale, acest obiectiv impunându-se cu aceeași forță atât pentru controlul legalității deciziilor care prevăd adoptarea de măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, cât și pentru alte acte ale Uniunii. Astfel, în ceea ce privește asemenea decizii, divergențele dintre instanțele statelor membre cu privire la validitatea unui act al Uniunii ar putea compromite însăși unitatea ordinii juridice a Uniunii și ar putea aduce atingere cerinței fundamentale a securității juridice (a se vedea prin analogie Hotărârea din 22 februarie 1990, Busseni, C-221/88, EU:C:1990:84, punctul 15, Hotărârea din 6 decembrie 2005, Gaston Schul Douane-expediteur, C-461/03, EU:C:2005:742, punctul 21, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2011, Air Transport Association of America și alții, C-366/10, EU:C:2011:864, punctul 47).
- 81 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolele 19, 24 și 40 TUE, articolul 275 TFUE, precum și articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că Curtea este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, în temeiul articolului 267 TFUE, cu privire la validitatea unui act adoptat în temeiul unor dispoziții referitoare la PESC, precum Decizia 2014/512, în măsura în care cererea de decizie preliminară privește fie controlul respectării articolului 40 TUE de către această decizie, fie controlul legalității măsurilor restrictive împotriva persoanelor fizice sau juridice.

Cu privire la a doua întrebare litera a)

- 82 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera a), instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la validitatea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și a articolului 1 alineatul (3), a articolelor 4, 4a și 7 și a anexei III la Decizia 2014/512, precum și a articolelor 3 și 3a, a articolului 4 alineatele (3) și (4), a articolului 5 alineatul (2) literele (b)-(d) și a articolului 5 alineatul (3), a articolului 11, precum și a anexelor II și VI la Regulamentul nr. 833/2014.
- 83 Din decizia de trimitere și din observațiile scrise ale Rosneft reiese că aceasta contestă validitatea dispozițiilor menționate, în primul rând, pentru motivul că Decizia 2014/512 a fost adoptată cu încălcarea articolului 40 TUE. În al doilea rând, ea susține că dispozițiile menționate sunt incompatibile cu Acordul de parteneriat UE-Rusia. În al treilea rând, consideră că, prin adoptarea aceluiași dispoziții, Consiliul a încălcat obligația de motivare, dreptul la apărare, dreptul la protecție jurisdicțională efectivă și dreptul de acces la dosar. În al patrulea rând, Rosneft invocă o încălcare a principiului egalității de tratament. În al cincilea și în al șaselea rând, aceasta susține că dispozițiile în discuție în litigiul principal nu sunt valide din cauza unui abuz de putere al Consiliului și, respectiv, din cauza unei contradicții între termenii Deciziei 2014/512 și cei ai Regulamentului nr. 833/2014. În al șaptelea rând, Rosneft susține că Consiliul a încălcat principiul proporționalității și drepturile fundamentale de care aceasta se poate prevala, în special libertatea sa de a desfășura o activitate comercială și dreptul său de proprietate.

Cu privire la respectarea articolului 40 TUE de către Decizia 2014/512 și de către Regulamentul nr. 833/2014

- 84 Rosneft apreciază că Consiliul a încălcat articolul 40 TUE atunci când a definit, în Decizia 2014/512, poziția Uniunii privind măsurile restrictive în discuție în litigiul principal într-un mod excesiv de detaliat, afectând astfel competența de a face propuneri comune a Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate (denumit în continuare „Înaltul Reprezentant”) și a Comisiei.
- 85 În ceea ce privește actele adoptate în temeiul unei dispoziții referitoare la PESC, incumbă Curții sarcina de a asigura, în special în temeiul articolului 275 al doilea paragraf prima teză TFUE și al articolului 40 TUE, că punerea în aplicare a acestei politici nu afectează aplicarea procedurilor și întinderea

- atribuțiilor instituțiilor prevăzute de tratate pentru exercitarea competențelor Uniunii în temeiul Tratatului FUE (Hotărârea din 14 iunie 2016, Parlamentul/Consiliul, C-263/14, EU:C:2016:435, punctul 42).
- 86 Pentru a verifica dacă adoptarea de către Consiliu a Deciziei 2014/512 în temeiul articolului 29 TUE, dispoziție referitoare la PESC, nu afectează competențele și procedurile prevăzute de Tratatul FUE, este necesar să se examineze conținutul acestei decizii în lumina competențelor și a procedurilor prevăzute la articolul 215 TFUE.
- 87 Este necesar să se constate, în această privință, că conținutul Deciziei 2014/512 prezintă în mod cert un caracter detaliat. Cu toate acestea, decizia menționată are ca obiectiv, astfel cum rezultă din considerentul (7) al acesteia, introducerea unor măsuri restrictive specifice privind domenii care se caracterizează prin natura lor tehnică, inclusiv accesul la piețele de capital, apărarea, bunurile cu dublă utilizare, precum și tehnologiile sensibile, în special în sectorul energetic.
- 88 Reiese din articolele 24 și 29 TUE că, în general, Consiliul este competent să definească, hotărând în unanimitate, obiectul măsurilor restrictive pe care Uniunea le adoptă în domeniul PESC. Având în vedere întinderea vastă a scopurilor și a obiectivelor PESC, astfel cum sunt exprimate la articolul 3 alineatul (5) TUE și la articolul 21 TUE, precum și în dispozițiile specifice referitoare la PESC, în special articolele 23 și 24 TUE, Consiliul dispune de o largă putere de apreciere în definirea acestui obiect.
- 89 În schimb, articolul 215 TFUE, care stabilește o pasarelă între obiectivele Tratatului UE în domeniul PESC și acțiunile Uniunii care au ca obiect măsuri economice care intră sub incidența Tratatului FUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iulie 2012, Parlamentul/Consiliul, C-130/10, EU:C:2012:472, punctul 59), permite adoptarea de către Consiliu, hotărând cu majoritate calificată la propunerea comună a Înalțului Reprezentant și a Comisiei, a unor regulamente pentru a pune în aplicare măsuri restrictive atunci când acestea intră în domeniul de aplicare al Tratatului FUE, precum și, în special, pentru a asigura aplicarea uniformă a acestora în toate statele membre. În ceea ce privește Regulamentul nr. 833/2014, deși acesta reproduce în esență conținutul Deciziei 2014/512, el include de asemenea definiții și precizări referitoare la aplicarea măsurilor restrictive prevăzute de decizia menționată.
- 90 Având în vedere funcțiile diferite ale acestor două tipuri de acte, unul exprimând poziția Uniunii în ceea ce privește măsurile restrictive care trebuie adoptate, iar celălalt constituind instrumentul pentru punerea în aplicare a măsurilor menționate la nivelul Uniunii, faptul că o decizie, adoptată de Consiliu în temeiul articolului 29 TUE, precizează obiectul măsurilor restrictive nu poate fi considerat, în principiu, ca aducând atingere procedurii prevăzute la articolul 215 TFUE pentru punerea în aplicare a deciziei respective. În special, atunci când este vorba despre un domeniu care prezintă o anumită tehnicitate, poate fi oportună utilizarea de către Consiliu a unor termeni preciși la stabilirea măsurilor restrictive. În aceste condiții, nu se poate reproșa Consiliului că a prestabilit, prin adoptarea Deciziei 2014/512, o parte a conținutului Regulamentului nr. 833/2014.
- 91 În ceea ce privește, pe de altă parte, argumentul Rosneft potrivit căruia Decizia 2014/512 nu respectă articolul 40 TUE în măsura în care aceasta constituie un „act legislativ” în sensul articolelor 24 și 31 TUE, care interzic adoptarea unor astfel de acte în domeniul PESC, el trebuie de asemenea respins. Astfel, articolul 289 alineatul (3) TFUE prevede că actele juridice adoptate prin procedură legislativă constituie acte legislative. Excluderea posibilității de a adopta acte legislative în domeniul PESC răspunde unei dorințe de a supune această politică unor norme și proceduri speciale, astfel cum rezultă din articolul 24 TUE. Întrucât acestea, definite în special prin dispozițiile referitoare la PESC din capitolul 2 din titlul V din Tratatul UE, stabilesc o diviziune specială a rolurilor instituțiilor Uniunii în acest domeniu, rezultă că adoptarea actelor legislative, în sensul articolului 289 alineatul (3) TFUE, este, în acest context, în mod necesar exclusă.

- 92 Or, este cert că Decizia 2014/512 a fost adoptată nu în temeiul Tratatului FUE, ci urmând procedura prevăzută la articolul 24 TUE. Așadar, această decizie nu poate constitui un astfel de act legislativ. Prin urmare, prin adoptarea acestei decizii, Consiliul nu a putut încălca articolul 40 TUE.
- 93 Având în vedere considerațiile care precedă, nu reiese că definirea obiectului măsurilor restrictive în Decizia 2014/512 aduce atingere procedurii prevăzute la articolul 215 TFUE și exercitării competențelor pe care același articol le atribuie Înalțului Reprezentant și Comisiei. În aceste condiții, examinarea Deciziei 2014/512 în raport cu articolul 40 TUE nu a evidențiat niciun element de natură să afecteze validitatea acestei decizii.

Cu privire la validitatea măsurilor restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, prevăzute de Decizia 2014/512 și de Regulamentul nr. 833/2014

– Observații introductive

- 94 Consiliul susține că Curtea nu este competentă să controleze legalitatea dispozițiilor Deciziei 2014/512 și ale Regulamentului nr. 833/2014, întrucât motivele de nelegalitate invocate de Rosneft urmăresc în esență să conteste decizia de principiu adoptată de Uniune de a întrerupe în parte relațiile sale economice și financiare cu Rusia. În mod similar, guvernul Regatului Unit, guvernele estonian, francez și polonez, precum și Comisia contestă argumentul potrivit căruia Decizia 2014/512 ar conține măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, întrucât, potrivit acestora, măsurile cuprinse în decizia menționată se aplică unor situații determinate în mod obiectiv și unei categorii de persoane avute în vedere în mod general.
- 95 Este necesar să se verifice dacă dispozițiile Deciziei 2014/512 prevăd măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, în sensul articolului 275 al doilea paragraf TFUE.
- 96 În ceea ce privește, în primul rând, articolele 4 și 4a din Decizia 2014/512, trebuie să se constate că aceste articole prevăd, pe de o parte, un regim de autorizare prealabilă pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul anumitor echipamente destinate unor categorii specifice de proiecte de explorare și de extracție petrolieră în Rusia și, pe de altă parte, o interdicție privind furnizarea de servicii conexe necesare pentru astfel de proiecte.
- 97 Astfel, articolele menționate prevăd măsuri al căror domeniu de aplicare este determinat prin referire la criteriile obiective, în special la categorii de proiecte de explorare și de producție petrolieră. În schimb, aceste măsuri nu vizează persoane fizice sau juridice identificate, ci se aplică tuturor operatorilor implicați în vânzarea, în furnizarea, în transferul sau în exportul de echipamente vizate de obligația de autorizare prealabilă și tuturor furnizorilor de servicii conexe în general.
- 98 În aceste condiții, astfel cum a susținut și avocatul general la punctul 85 din concluzii, măsurile prevăzute la articolele 4 și 4a din Decizia 2014/512 nu constituie măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice în sensul articolului 275 al doilea paragraf TFUE, ci măsuri cu caracter general.
- 99 În consecință, Curtea nu este competentă să controleze validitatea acestor dispoziții.
- 100 În al doilea rând, în ceea ce privește măsurile restrictive instituite în temeiul celorlalte dispoziții ale Deciziei 2014/512 în discuție, și anume articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și articolul 1 alineatul (3), articolul 7 și anexa III la aceasta, este necesar să se constate că obiectul acestor măsuri este definit prin referire la entități specifice. Astfel, ele interzic, printre altele, executarea diferitor operațiuni financiare în privința unor entități înscrise în anexa III la această decizie, printre care figurează și Rosneft.

- 101 Potrivit guvernului Regatului Unit, faptul că numai trei întreprinderi energetice intră în domeniul de aplicare al măsurilor menționate nu înseamnă, totuși, că acestea din urmă vizează persoane fizice sau juridice precise în sensul articolului 275 al doilea paragraf TFUE. În particular, împrejurarea că numărul entităților înscrise pe listă este redus, ca urmare a faptului că ar exista doar un număr foarte limitat de operatori în sectorul de tip oligopol al pieței energetice din Rusia în cauză, nu ar schimba cu nimic împrejurarea potrivit căreia restricțiile ar fi întemeiate pe criterii obiective. Entitățile enumerate în anexa III la Decizia 2014/512 ar fi cele care îndeplinesc criteriile obiective menționate, această listă având doar un caracter declarativ.
- 102 În această privință, trebuie amintită jurisprudența consacrată a Curții potrivit căreia măsurile restrictive se aseamănă, în același timp, atât cu actele cu caracter general în măsura în care interzic unei categorii de destinatari determinați în mod general și abstract să pună resurse economice la dispoziția entităților menționate în anexele la acestea, cât și cu decizii individuale cu privire la entitățile respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 septembrie 2008, Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia, C-402/05 P și C-415/05 P, EU:C:2008:461, punctele 241-244, precum și Hotărârea din 23 aprilie 2013, Gbagbo și alții/Consiliul, C-478/11 P-C-482/11 P, EU:C:2013:258, punctul 56).
- 103 În plus, trebuie amintit că, în ceea ce privește actele adoptate în temeiul dispozițiilor referitoare la PESC, caracterul individual al acestor acte este cel care deschide, în conformitate cu articolul 275 al doilea paragraf TFUE, accesul la instanțele Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2013, Gbagbo și alții/Consiliul, C-478/11 P-C-482/11 P, EU:C:2013:258, punctul 57).
- 104 În cauza principală, prin stabilirea criteriilor prevăzute la articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) din Decizia 2014/512, care permit identificarea Rosneft, și prin menționarea acestei societăți în anexa III la decizia respectivă, Consiliul a adoptat măsuri restrictive împotriva persoanei juridice în cauză. În pofida faptului că astfel de măsuri pot viza de asemenea, în mod individual, alte entități ale unui anumit sector industrial dintr-un stat terț, nu este mai puțin adevărat că rezultă din natura măsurilor menționate, amintită la punctele 102 și 103 din prezenta hotărâre, că, în cazul în care legalitatea acestora este contestată, ele trebuie să poată fi supuse controlului jurisdicțional, în conformitate cu articolul 275 al doilea paragraf TFUE.
- 105 În sfârșit, trebuie respins argumentul, invocat în special de Consiliu, potrivit căruia Curtea nu ar fi competentă să controleze legalitatea dispozițiilor Regulamentului nr. 833/2014 în măsura în care motivele de nelegalitate invocate de Rosneft ar urmări în esență să conteste deciziile de principiu care intră pe deplin în domeniul de aplicare al PESC pe care Consiliul le-a adoptat prin Decizia 2014/512.
- 106 În această privință, este necesar să se considere, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 103 din concluzii, că competența Curții nu este în niciun caz limitată în ceea ce privește un regulament, adoptat în temeiul articolului 215 TFUE, care transpune în practică pozițiile Uniunii adoptate în contextul PESC. Astfel, asemenea regulamente constituie acte ale Uniunii, adoptate în temeiul Tratatului FUE, în privința cărora instanțele Uniunii trebuie, în conformitate cu competențele cu care sunt investite în temeiul tratatelor, să asigure un control, în principiu complet, al legalității (a se vedea Hotărârea din 3 septembrie 2008, Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia, C-402/05 P și C-415/05 P, EU:C:2008:461, punctul 326).
- 107 Având în vedere considerațiile care precedă, Curtea este competentă să se pronunțe cu privire la validitatea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și a articolului 1 alineatul (3), a articolului 7 și a anexei III la Decizia 2014/512. În schimb, ea nu este competentă să controleze validitatea articolelor 4 și 4a din această decizie. În ceea ce privește Regulamentul nr. 833/2014, Curtea este competentă să controleze validitatea tuturor dispozițiilor menționate de instanța de trimitere în cererea de decizie preliminară. În cadrul acestor limite ale competenței Curții trebuie examinată validitatea dispozițiilor menționate de instanța de trimitere.

– Cu privire la compatibilitatea actelor în litigiu cu Acordul de parteneriat UE-Rusia

- 108 Reiese din decizia de trimitere, precum și din observațiile prezentate de Rosneft că aceasta consideră că anumite dispoziții ale actelor în litigiu referitoare la sectorul petrolier, precum și la valorile mobiliare și la împrumuturi, și anume articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și articolul 1 alineatul (3), precum și anexa III la Decizia 2014/512, precum și articolul 3 alineatele (1), (3) și (5), articolul 3a alineatul (1), articolul 5 alineatul (2) literele (b)-(d) și articolul 5 alineatul (3), precum și anexele II și VI la Regulamentul nr. 833/2014, încalcă Acordul de parteneriat UE-Rusia.
- 109 În această privință, contrar argumentului invocat de guvernul Regatului Unit, de Consiliu și de Comisie, nu poate fi exclusă de la bun început posibilitatea invocării dispozițiilor acestui acord de către un justițiabil în fața unei instanțe naționale fără ca adoptarea unor măsuri de punere în aplicare suplimentare să fie necesară în acest scop (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 aprilie 2005, Simutenkov, C-265/03, EU:C:2005:213, punctul 23), astfel cum a arătat și avocatul general la punctul 116 din concluziile sale.
- 110 Totuși, fără a fi necesară pronunțarea, în speță, cu privire la acest aspect, este suficient să se constate că, chiar presupunând că măsurile restrictive în discuție în litigiul principal nu sunt conforme cu anumite dispoziții din acordul menționat, articolul 99 din acesta permite adoptarea lor.
- 111 Astfel, potrivit articolului 99 punctul 1 litera d) din Acordul de parteneriat UE-Rusia, niciuna dintre dispozițiile acestui acord nu împiedică o parte să ia măsurile pe care le consideră necesare pentru protejarea intereselor sale esențiale de securitate, în special în caz de război sau de grave tensiuni internaționale care amenință să se transforme într-un conflict armat sau pentru a-și îndeplini obligațiile pe care le-a acceptat pentru a menține pacea și securitatea internațională.
- 112 Pe de altă parte, modul de redactare a acestei dispoziții nu impune ca „război[ul]” sau „grave[le] tensiuni internaționale care amenință să se transforme într-un conflict armat” să vizeze un conflict armat care să implice în mod direct teritoriul Uniunii. Astfel, evenimente care au loc într-o țară vecină cu aceasta precum cele care au avut loc în Ucraina, care se află la originea măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal, pot justifica măsuri menite să protejeze interesele fundamentale în materie de securitate a Uniunii, precum și să mențină pacea și securitatea internațională, în conformitate cu obiectivul atribuit, potrivit articolului 21 alineatul (1) primul paragraf și articolului 21 alineatul (2) litera (c) TUE, acțiunii sale externe, cu respectarea principiilor și a scopurilor Cartei Organizației Națiunilor Unite.
- 113 În ceea ce privește aspectul dacă adoptarea măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal era necesară pentru protejarea intereselor fundamentale în materie de securitate a Uniunii, precum și pentru menținerea păcii și a securității internaționale, trebuie reamintit că Consiliul beneficiază de o largă putere de apreciere în domenii care implică din partea acestuia alegeri de natură politică, economică și socială și în care este chemat să efectueze aprecieri complexe (Hotărârea din 1 martie 2016, National Iranian Oil Company/Consiliul, C-440/14 P, EU:C:2016:128, punctul 77 și jurisprudența citată).
- 114 Astfel cum a constatat avocatul general la punctul 150 din concluzii, la adoptarea măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal, Consiliul a amintit, în preambulurile actelor în litigiu, că șefii de stat sau de guvern din Uniune au condamnat încălcarea neprovocată de către Federația Rusă a suveranității și a integrității teritoriale a Ucrainei, că Consiliul a îndemnat Federația Rusă să își folosească în mod activ influența asupra grupărilor armate ilegale, în special pentru a obține accesul total, imediat, sigur și securizat la locul doborârii avionului MH17 al liniilor aeriene malaysiene în Donețk (Ucraina), și că Uniunea adoptase deja măsuri ca răspuns la anexarea ilegală a Crimeei și a Sevastopolului (Ucraina). Având în vedere aceste elemente, el a concluzionat, în considerentul (8) al Deciziei 2014/512, că situația rămânea gravă și că era adecvată adoptarea unor măsuri restrictive ca reacție la acțiunile Federației Ruse de destabilizare a situației în Ucraina.

- 115 În plus, astfel cum se subliniază în considerentul (2) al Regulamentului nr. 833/2014, rezultă din aceste precizări că măsurile restrictive prevăzute de actele în litigiu au urmărit să promoveze o soluționare pașnică a crizei în Ucraina. Un astfel de obiectiv corespunde cu cel care constă în menținerea păcii și a securității internaționale, în conformitate cu obiectivele acțiunii externe a Uniunii prevăzute la articolul 21 TUE.
- 116 În aceste condiții și ținând seama de larga putere de apreciere de care dispune în acest domeniu, Consiliul a putut aprecia că adoptarea măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal era necesară pentru protejarea intereselor fundamentale în materie de securitate a Uniunii, precum și pentru menținerea păcii și a securității internaționale, în sensul articolului 99 din Acordul de parteneriat UE-Rusia.
- 117 Prin urmare, examinarea actelor în litigiu în raport cu acest acord nu a evidențiat niciun element susceptibil să le afecteze validitatea.
- Cu privire la obligația de motivare și la respectarea dreptului la apărare, a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă și a dreptului de acces la dosar
- 118 Din decizia de trimitere reiese că, potrivit Rosneft, Consiliul și-a încălcat obligația de a motiva actele în litigiu care îi revenea în temeiul articolului 296 al doilea paragraf TFUE.
- 119 În această privință, trebuie precizat că, în timp ce măsurile restrictive care vizează sectorul petrolier, instituite prin articolele 3 și 3a, prin articolul 4 alineatele (3) și (4) și prin anexa II la Regulamentul nr. 833/2014, constituie acte cu aplicabilitate generală, reiese în special din cuprinsul punctului 100 din prezenta hotărâre că dispozițiile citate de instanța de trimitere referitoare la valorile mobiliare și la împrumuturi, și anume articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d), articolul 1 alineatul (3) și anexa III la Decizia 2014/512, precum și articolul 5 alineatul (2) literele (b)-(d), articolul 5 alineatul (3) și anexa VI la Regulamentul nr. 833/2014, vizează entități individuale.
- 120 Or, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, întinderea obligației de motivare depinde de natura actului în cauză și că, atunci când este vorba despre acte cu o aplicare generală, motivarea se poate limita să indice, pe de o parte, situația de ansamblu care a condus la adoptarea acestuia și, pe de altă parte, scopurile generale pe care își propune să le atingă (Hotărârea din 19 noiembrie 1998, Spania/Consiliul, C 284/94, EU:C:1998:548, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 121 În ceea ce privește măsurile restrictive cu caracter individual, respectarea dreptului la apărare și a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă impune, printre altele, ca autoritatea competentă a Uniunii să îi comunice persoanei vizate elementele de care dispune această autoritate împotriva persoanei respective și pe care se întemeiază decizia sa (Hotărârea din 18 iulie 2013, Comisia și alții/Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P și C-595/10 P, EU:C:2013:518, punctul 111).
- 122 Acestea fiind spuse, deși motivarea impusă la articolul 296 TFUE trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanei interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurilor luate, iar instanței competente să își exercite controlul, o astfel de motivare trebuie totuși să fie adaptată naturii actului în cauză și contextului în care actul a fost adoptat. În această privință, nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care caracterul suficient al unei motivări trebuie apreciat nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă și în special în funcție de interesul de a primi explicații pe care îl pot avea destinatarii actului. În consecință, un act cauzator de prejudicii este suficient motivat atunci când intervine într-un context cunoscut de persoana interesată,

care îi permite acesteia să înțeleagă semnificația măsurii luate în privința sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 noiembrie 2012, Consiliul/Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, punctele 50, 53 și 54, precum și jurisprudența citată).

- 123 Este necesar să se constate că considerentele (1)-(8) ale Deciziei 2014/512 amintesc elementele relevante ale mediului politic în care au fost adoptate măsurile restrictive în cauză. În plus, reiese din considerentul (2) al Regulamentului nr. 833/2014 că obiectivul declarat al actelor în litigiu este de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și de a promova o soluționare pașnică a crizei. Actele în litigiu indică astfel situația generală care a condus la adoptarea lor și obiectivele generale pe care își propun să le atingă.
- 124 În mod similar, trebuie să se considere, astfel cum a subliniat avocatul general la punctele 158 și 159 din concluzii, că Rosneft, operator important al sectorului petrolier în Rusia și la care participațiile erau, la data adoptării Deciziei 2014/512, deținute în majoritate de statul rus, nu putea în mod rezonabil să nu cunoască motivele pentru care Consiliul a adoptat măsuri specifice în privința sa. În conformitate cu obiectivul de a crește costul acțiunilor Federației Ruse în ceea ce privește Ucraina, articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Decizia 2014/512 stabilește restricții împotriva anumitor entități din sectorul petrolier controlate de statul rus pe baza, printre altele, a activelor lor totale, estimate la peste 1 000 de miliarde de ruble rusești. Contextul politic la data adoptării măsurilor menționate și importanța sectorului petrolier pentru economia rusă fiind pe de altă parte notorii, alegerea Consiliului de a adopta măsuri restrictive împotriva unor actori ai acestei industrii poate fi înțeleasă cu ușurință în lumina obiectivului declarat al actelor respective.
- 125 În consecință, Consiliul a motivat suficient în speță actele în litigiu.
- 126 În plus, Rosneft a invocat în fața instanței de trimitere o pretinsă încălcare a dreptului de acces la dosar, precum și a dreptului la apărare și la protecție jurisdicțională efectivă. În această privință, rezultă din observațiile scrise depuse la Curte că Rosneft a depus la Consiliu cereri de acces la documente, solicitând în special acces la dosar în scopul de a se putea apăra în cadrul acțiunii sale în anulare împotriva măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal în fața Tribunalului. Potrivit Rosneft, revenea Consiliului sarcina de a-i acorda acces la toate documentele oficiale neconfidențiale privind aceste măsuri, în special în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO 2001, L 145, p. 43, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 76) și în temeiul jurisprudenței rezultate din cuprinsul punctelor 59 și 60 din Hotărârea din 28 noiembrie 2013, Consiliul/Fulmen și Mahmoudian (C-280/12 P, EU:C:2013:775), jurisprudență privind respectarea dreptului la apărare, inclusiv dreptul de acces la dosar cu respectarea intereselor legitime legate de confidențialitate, și a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă. Consiliul ar fi răspuns la cererile menționate prin acordarea unui acces parțial la documentele solicitate.
- 127 Or, deși Rosneft invocă, în acest sens, atât o încălcare a dreptului la apărare și a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă, cât și o încălcare suplimentară a obligației de motivare, trebuie să se constate că majoritatea argumentelor pe care aceasta le invocă urmăresc doar să conteste validitatea deciziilor prin care Consiliul a refuzat, în temeiul Regulamentului nr. 1049/2001, să îi acorde un acces complet la toate documentele solicitate.
- 128 În ceea ce privește aceste decizii ale Consiliului, adoptate în temeiul Regulamentului nr. 1049/2001, Rosneft era destinatarul acestora, în sensul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE. Întrucât este evident că acțiunea sa în anulare împotriva acestor decizii ar fi fost admisibilă în temeiul articolului menționat, aceasta nu poate invoca nevaliditatea lor în cadrul unei proceduri preliminare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1994, TWD Textilwerke Deggendorf, C-188/92, EU:C:1994:90, punctele 23-25, Hotărârea din 15 februarie 2001, Nachi Europe, C-239/99, EU:C:2001:101, punctele 36 și 37, precum și Hotărârea din 29 iunie 2010, E și F, C-550/09, EU:C:2010:382, punctul 46).

129 În sfârșit, deși Rosneft arată de asemenea că Consiliul nu ar fi trebuit să se întemeieze pe Regulamentul nr. 1049/2001 atunci când a analizat cererile sale de acces la dosar, aceasta nu precizează totuși, în niciun mod, cum ar putea această eroare să afecteze validitatea dispozițiilor actelor în litigiu.

130 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, examinarea actelor în litigiu în raport cu obligația de motivare, cu dreptul la apărare, inclusiv cu dreptul de acces la dosar, și cu dreptul la protecție jurisdicțională efectivă nu a evidențiat elemente de natură să afecteze validitatea acestor acte.

– Cu privire la principiul egalității de tratament

131 Rosneft a susținut în fața instanței de trimitere și în observațiile sale scrise în fața Curții că Consiliul a încălcat principiul egalității de tratament atunci când a vizat, prin articolele 3 și 3a, prin articolul 4 alineatele (3) și (4) și prin anexa II la Regulamentul nr. 833/2014, întreprinderi care desfășoară activități în anumite ramuri ale sectorului petrolier, nu și întreprinderi care desfășoară activități în alte sectoare, fără ca obiectivul declarat al măsurilor restrictive menționate să explice sau să justifice această diferență de tratament.

132 După cum rezultă din cuprinsul punctului 88 din prezenta hotărâre, Consiliul dispune de o largă marjă de apreciere în definirea obiectului unor măsuri restrictive, iar aceasta în special atunci când asemenea măsuri prevăd, în conformitate cu articolul 215 alineatul (1) TFUE, întreruperea sau reducerea, în tot sau în parte, a relațiilor economice și financiare cu una sau cu mai multe țări terțe. În această privință, trebuie amintit, astfel cum procedează guvernul Regatului Unit, că, în ceea ce privește măsurile restrictive în discuție în litigiul principal care vizează sectorul petrolier, Consiliul poate impune, printre altele, dacă consideră necesar, restricții care să vizeze întreprinderi active în anumite sectoare ale economiei ruse în care bunurile, tehnologiile sau serviciile care provin din Uniune ocupă un loc deosebit de important. Astfel, alegerea de a viza întreprinderi sau sectoare care depind de tehnologii avansate sau de expertiză disponibile în principal în Uniune răspunde obiectivului de a asigura eficacitatea măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal și de a evita ca efectul acestor măsuri să fie neutralizat prin importul în Rusia de produse, de tehnologii sau de servicii de substituție provenite din țări terțe.

133 Având în vedere aceste considerații, examinarea actelor în litigiu în raport cu principiul egalității de tratament nu a evidențiat elemente de natură să afecteze validitatea actelor menționate.

– Cu privire la abuzul de putere

134 Rosneft a susținut în fața instanței de trimitere și în prezenta procedură că, prin adoptarea măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal, Consiliul a săvârșit un abuz de putere atunci când a pretins că aceste măsuri au fost adoptate, în conformitate cu considerentul (2) al Regulamentului nr. 833/2014, în scopul „de a crește costul acțiunilor Rusiei menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și de a promova o soluționare pașnică a crizei”, în timp ce obiectivul acestor măsuri era, în realitate, să producă un prejudiciu pe termen lung sectorului energetic al Federației Ruse și să reducă astfel puterea acesteia de amenințare asupra țărilor care depind de ea pentru aprovizionarea cu energie.

135 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, un act este afectat de un abuz de putere numai dacă rezultă din indicii obiective, pertinente și concordante că a fost adoptat în scopul exclusiv sau cel puțin determinant de a atinge alte obiective decât cele pentru care a fost acordată competența în cauză sau de a eluda o procedură special prevăzută de tratate pentru a răspunde circumstanțelor cauzei (Hotărârea din 16 aprilie 2013, Spania și Italia/Consiliul, C-274/11 și C-295/11, EU:C:2013:240, punctul 33, precum și jurisprudența citată).

136 Or, trebuie să se constate că, în speță, cu excepția trimiterii făcute de Rosneft, în observațiile sale scrise, la un document de lucru al Comisiei, a cărui relevanță trebuie înlăturată pentru motivele prezentate de avocatul general la punctele 180-182 din concluzii, această societate nu a demonstrat în niciun mod teza sa potrivit căreia măsurile restrictive în discuție în litigiul principal ar fi fost adoptate în alt scop decât cel care reiese din actele în litigiu și cu atât mai puțin ea nu a furnizat indicii obiective, relevante și concordante în această privință.

137 Având în vedere considerațiile care precedă, examinarea aspectului unui pretins abuz de putere al Consiliului nu a evidențiat niciun element susceptibil să afecteze validitatea actelor menționate.

– Cu privire la existența unei contradicții între termenii Deciziei 2014/512 și cei ai Regulamentului nr. 833/2014

138 În procedura principală, Rosneft a invocat o contradicție între textul articolului 4 alineatul (4) din Decizia 2014/512 și cel al articolului 3 alineatul (5) din Regulamentul nr. 833/2014. În timp ce prima dispoziție nu ar acorda nicio putere de apreciere statelor membre în privința interdicției de a refuza acordarea de autorizații pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor incluse în anexa II la Regulamentul nr. 833/2014, în temeiul contractelor încheiate înainte de 1 august 2014, a doua le-ar permite să autorizeze și, în consecință, să refuze executarea unei obligații care decurge din astfel de contracte.

139 Astfel cum arată Rosneft în observațiile sale scrise, textul articolului 4 alineatul (4) din Decizia 2014/512 este formulat în mod diferit față de articolul 3 alineatul (5) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 833/2014. Potrivit articolului 4 alineatul (4) din Decizia 2014/512, interdicția impusă autorităților competente de a acorda o autorizație pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul anumitor echipamente destinate anumitor categorii de proiecte de explorare și de extracție a petrolului „nu aduce atingere executării contractelor încheiate înainte de 1 august 2014 sau a contractelor accesorii necesare pentru executarea contractelor respective”.

140 Desigur, termenii utilizați la articolul 3 alineatul (5) din Regulamentul nr. 833/2014 nu sunt la fel de categorici precum cei utilizați în Decizia 2014/512. Acest fapt nu poate însă determina nevaliditatea articolului 3 alineatul (5) din Regulamentul nr. 833/2014.

141 Dat fiind că Regulamentul nr. 833/2014 are ca obiectiv, în conformitate cu articolul 215 TFUE, adoptarea măsurilor necesare pentru punerea în aplicare a Deciziei 2014/512, termenii acestui regulament trebuie interpretați, în măsura posibilului, în lumina dispozițiilor acestei decizii. În speță, nu reiese că diferența dintre modul de redactare a acestor două instrumente ale dreptului Uniunii este de așa natură încât ele să nu poată fi interpretate uniform. Astfel, prin expresia de la articolul 3 alineatul (5) al doilea paragraf din acest regulament, potrivit căreia autoritățile competente „pot” acorda o autorizație, trebuie să se înțeleagă că, procedând astfel, acestea trebuie să se asigure că aplicarea articolului 3 alineatul (5) primul paragraf din regulamentul menționat nu aduce atingere în special executării contractelor încheiate înainte de 1 august 2014.

142 Rezultă că diferența de formulare dintre articolul 4 alineatul (4) din Decizia 2014/512 și articolul 3 alineatul (5) din Regulamentul nr. 833/2014 nu afectează validitatea acestei din urmă dispoziții.

– Cu privire la principiul proporționalității și la drepturile fundamentale ale Rosneft

143 Potrivit deciziei de trimitere, Rosneft a susținut că articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și articolul 1 alineatul (3), articolul 7 și anexa III la Decizia 2014/512, precum și articolele 3 și 3a, articolul 4 alineatele (3) și (4), articolul 5 alineatul (2) literele (b)-(d) și articolul 5 alineatul (3), articolul 11, precum și anexele II și VI la Regulamentul nr. 833/2014 sunt nevalide pentru motivul că măsurile

restrictive pe care le instituie sunt disproporționate în raport cu obiectivul declarat și constituie o ingerință disproporționată în libertatea sa de a desfășura o activitate comercială și în dreptul său de proprietate, consacrate la articolul 16 și, respectiv, 17 din cartă.

- 144 Referindu-se la Hotărârea din 14 octombrie 2009, Bank Melli Iran/Consiliul (T-390/08, EU:T:2009:401), precum și la Hotărârea din 28 noiembrie 2013, Consiliul/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (C-348/12 P, EU:C:2013:776), Rosneft apreciază că măsurile restrictive în discuție în litigiul principal nu sunt nici necesare, nici adecvate, deoarece nu există un raport rezonabil între mijloacele utilizate și scopul urmărit prin aceste măsuri. Ca atare, acestea ar constitui o ingerință disproporționată în libertatea Rosneft de a desfășura o activitate comercială.
- 145 Aceasta din urmă susține, în plus, că articolul 7 alineatul (1) din Decizia 2014/512 și articolul 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 833/2014 autorizează, în privința sa, o confiscare de active și o ingerință în drepturi contractuale dobândite, și anume drepturile sale de proprietate. Aceste dispoziții ar depăși ceea ce este necesar prin faptul că prevăd, în esență, că părțile contractante neruse ar putea fi scutite de orice obligație prevăzută în contracte încheiate cu entități desemnate de aceste dispoziții, chiar și atunci când este vorba despre o obligație de a furniza o gamă largă de echipamente dintre care numai o mică parte ar privi tehnologii menționate în anexa II la regulamentul menționat.
- 146 În măsura în care Rosneft contestă proporționalitatea regulilor generale în temeiul cărora s-a decis includerea sa în anexele la actele în litigiu, trebuie amintit, pe de o parte, că, în ceea ce privește controlul jurisdicțional al respectării principiului proporționalității, Curtea a statuat că trebuie să se recunoască o largă putere de apreciere legiuitorului Uniunii în domenii care implică din partea acestuia alegeri de natură politică, economică și socială și în care este chemat să efectueze aprecieri complexe. Ea a dedus de aici că numai caracterul vădit inadecvat al unei măsuri adoptate în aceste domenii în raport cu obiectivul pe care instituția competentă urmărește să îl atingă poate afecta legalitatea unei astfel de măsuri (Hotărârea din 28 noiembrie 2013, Consiliul/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, punctul 120, precum și jurisprudența citată).
- 147 Contrar celor susținute de Rosneft, există un raport rezonabil între conținutul actelor în litigiu și obiectivul urmărit de acestea. Astfel, în măsura în care acest obiectiv este în special acela de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, abordarea constând în a viza un operator important al sectorului petrolier, pe de altă parte deținut în majoritate de statul rus, răspunde în mod coerent obiectivului menționat și, în orice caz, nu poate fi considerată vădit inadecvată în raport cu obiectivul urmărit.
- 148 Pe de altă parte, drepturile fundamentale invocate de Rosneft, și anume libertatea de a desfășura o activitate comercială și dreptul de proprietate, nu sunt prerogative absolute, iar exercitarea lor poate face obiectul unor restricții justificate de obiective de interes general urmărite de Uniune, cu condiția ca aceste restricții să răspundă efectiv obiectivelor de interes general menționate și să nu constituie, față de scopul urmărit, o intervenție disproporționată și intolerabilă care ar aduce atingere însuși conținutului drepturilor astfel garantate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 mai 1974, Nold/Comisia, 4/73, EU:C:1974:51, punctul 14, Hotărârea din 30 iulie 1996, Bosphorus, C-84/95, EU:C:1996:312, punctul 21, precum și Hotărârea din 16 noiembrie 2011, Bank Melli Iran/Consiliul, C-548/09 P, EU:C:2011:735, punctele 113 și 114).
- 149 În această privință, este necesar să se constate, astfel cum a arătat Curtea în contextul punerii în aplicare a embargoului împotriva Republicii Federative Iugoslavia (Serbia și Muntenegru), că măsurile restrictive implică, prin definiție, efecte care afectează drepturile de proprietate și libera exercitare a activităților profesionale, cauzând astfel prejudicii unor părți care nu au nicio răspundere cu privire la situația care a condus la adoptarea sancțiunilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 iulie 1996, Bosphorus, C-84/95, EU:C:1996:312, punctul 22). Acesta este *a fortiori* efectul măsurilor restrictive specifice pentru entitățile vizate de acestea.

- 150 În cauza principală, trebuie remarcat că importanța obiectivelor urmărite de actele în litigiu, și anume protejarea integrității teritoriale, a suveranității și a independenței Ucrainei, precum și promovarea unei soluționări pașnice a crizei din această țară, care se înscriu, astfel cum rezultă din elementele menționate la punctele 113-115 din prezenta hotărâre, în obiectivul mai larg al menținerii păcii și securității internaționale, în conformitate cu obiectivele acțiunii externe a Uniunii prevăzute la articolul 21 TUE, este de natură să justifice consecințe negative, chiar considerabile, pentru anumiți operatori. În aceste condiții și având în vedere în special evoluția progresivă a intensității măsurilor restrictive adoptate de Consiliu ca reacție la criza din Ucraina, ingerința în libertatea de a desfășura o activitate comercială și în dreptul de proprietate al Rosneft nu poate fi considerată disproporționată.
- 151 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se constate că examinarea celei de a doua întrebări litera a) nu a evidențiat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și a articolului 1 alineatul (3), a articolului 7 și a anexei III la Decizia 2014/512 sau a articolelor 3 și 3a, a articolului 4 alineatele (3) și (4), a articolului 5 alineatul (2) literele (b)-(d) și a articolului 5 alineatul (3), a articolului 11, precum și a anexelor II și VI la Regulamentul nr. 833/2014.

Cu privire la a doua întrebare litera b)

- 152 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera b), instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă principiile securității juridice și preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*) trebuie interpretate în sensul că se opun ca un stat membru să impună sancțiuni penale care trebuie aplicate în cazul încălcării dispozițiilor Regulamentului nr. 833/2014, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din acesta, înainte ca domeniul de aplicare al dispozițiilor menționate și, prin urmare, al sancțiunilor penale aferente să fi fost precizat de Curte.

Cu privire la admisibilitate

- 153 Guvernul Regatului Unit și Consiliul susțin că această întrebare preliminară este inadmisibilă. Guvernul Regatului Unit consideră că întrebarea este ipotetică în măsura în care Rosneft nu este un exportator sau un furnizor de servicii al Uniunii al cărui comportament face obiectul unor restricții în temeiul Regulamentului nr. 833/2014 și, prin urmare, Rosneft nu riscă să suporte nicio sancțiune penală în temeiul legislației naționale în discuție în litigiul principal. Consiliul apreciază, în plus, că această întrebare privește, în realitate, validitatea legislației menționate.
- 154 Trebuie arătat în această privință că, în măsura în care întrebarea preliminară privește sancțiunile aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor Regulamentului nr. 833/2014 și principiile securității juridice și preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*), aceasta se referă în mod vădit nu la validitatea măsurilor naționale adoptate de Guvernul Regatului Unit, ci la limite care decurg din aceste principii care trebuie respectate de statele membre la punerea în aplicare a articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 833/2014.
- 155 Pe lângă condițiile de admisibilitate a întrebărilor preliminare prezentate la punctul 50 din prezenta hotărâre, trebuie amintit că întrebările adresate de instanța națională, în cadrul normativ și factual pe care aceasta îl definește sub propria răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice, beneficiază de o prezumție de relevanță (Hotărârea din 29 ianuarie 2013, Radu, C-396/11, EU:C:2013:39, punctul 22 și jurisprudența citată).
- 156 În ceea ce privește caracterul pretins ipotetic al acestei întrebări, trebuie remarcat, pe de o parte, că Rosneft a susținut în cadrul ședinței în fața Curții că, în cazul încălcării unor măsuri restrictive, răspunderea sa penală poate fi angajată pentru complicitate, afirmație care nu a fost contestată de alte părți interesate. Pe de altă parte, chiar presupunând că Rosneft nu poate face obiectul unor sancțiuni penale prevăzute de legislația națională în discuție în litigiul principal în cazul încălcării dispozițiilor

Regulamentului nr. 833/2014, acest aspect nu face în mod necesar întrebarea ipotetică în măsura în care, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 211 din concluzii, nu rezultă din decizia de trimitere că Rosneft nu are dreptul de a contesta măsurile adoptate de guvernul Regatului Unit în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 833/2014.

157 În aceste condiții, având în vedere, în special, că această întrebare se referă la condițiile de punere în aplicare a articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 833/2014 și că nu este de natură ipotetică, ea este admisibilă.

Cu privire la fond

158 Rezultă din decizia de trimitere și din observațiile scrise ale Rosneft că aceasta consideră că lipsa de claritate și de precizie a anumitor dispoziții ale Regulamentului nr. 833/2014 nu permite justițiabililor să își cunoască fără ambiguitate drepturile și obligațiile. În aceste condiții, Consiliul ar fi încălcat principiul securității juridice și pe cel al preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*) prin faptul că a prevăzut, la articolul 8 din acest regulament, că statele membre trebuie să adopte sancțiuni, inclusiv penale, pentru a asigura punerea în aplicare a măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal.

159 În primul rând, în ceea ce privește expresia „ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri”, în sensul articolului 3 alineatul (3) litera (a) și al articolului 3a alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 833/2014, ar exista o incertitudine cu privire la punctul de la care trebuie măsurată adâncimea de 150 de metri. În al doilea rând, în ceea ce privește noțiunea „sist”, în sensul articolului 3 alineatul (3) litera (c) și al articolului 3a alineatul (1) litera (c) din regulamentul menționat, nu ar exista niciun consens, nici măcar în sectorul geologic, cu privire la domeniul său de aplicare. În al treilea rând, expresia „asistență financiară”, astfel cum figurează la articolul 4 alineatul (3) litera (b) din regulamentul menționat, nu ar fi clară și, în al patrulea rând, expresia „valori mobiliare” care figurează la articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 833/2014 nu ar permite să se stabilească cu certitudine dacă interdicția prevăzută la această dispoziție vizează de asemenea CGD-urile emise începând de la 12 septembrie 2014, dar care reprezintă acțiuni emise anterior acestei date.

160 În orice caz, Rosneft susține că un stat membru nu poate impune sancțiuni penale aplicabile în cazul încălcării Regulamentului nr. 833/2014 înainte ca Curtea să se pronunțe cu privire la interpretarea dispozițiilor acestuia.

161 În ceea ce privește, în primul rând, principiul general al securității juridice, trebuie amintit că acest principiu fundamental al dreptului Uniunii impune în special ca o reglementare să fie clară și precisă, pentru ca justițiabilii să își poată cunoaște fără ambiguitate drepturile și obligațiile și să ia decizii în consecință (Hotărârea din 10 ianuarie 2006, IATA și ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punctul 68, precum și jurisprudența citată).

162 În ceea ce privește, în al doilea rând, principiul preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*), citat de instanța de trimitere, este necesar să se constate că acest principiu, care intră sub incidența articolului 49 din cartă, intitulat „Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor”, și care, potrivit jurisprudenței Curții, constituie o expresie specifică a principiului general al securității juridice (a se vedea Hotărârea din 3 iunie 2008, Intertanko și alții, C-308/06, EU:C:2008:312, punctul 70), presupune în special ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate avea cunoștința, pornind de la modul de redactare a dispoziției relevante și, la nevoie, din interpretarea care va fi dată acesteia de instanțe, despre actele și omisiunile care determină angajarea răspunderii sale penale (Hotărârea din 3 mai 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, EU:C:2007:261, punctul 50).

- 163 Este necesar să se constate că, în speță, expresiile a căror imprecizie este invocată de Rosneft, astfel cum sunt menționate la punctul 159 din prezenta hotărâre, au un caracter general. Totuși, noțiunea „valori mobiliare” este definită la articolul 1 litera (f) din Regulamentul nr. 833/2014, în timp ce noțiunea „asistență financiară” este ilustrată la articolul 4 alineatul (3) litera (b) din regulamentul menționat.
- 164 În conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”) referitoare la articolul 7 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, care consacră drepturi ce corespund celor garantate la articolul 49 din cartă (Hotărârea din 8 septembrie 2015, Taricco și alții, C-105/14, EU:C:2015:555, punctul 57), din cauza caracterului în mod necesar general al actelor legislative, modul de redactare a acestora nu poate prezenta o precizie absolută. De aici rezultă în special că, deși utilizarea tehnicii legislative constând în recurgerea la categorii generale, mai degrabă, decât la liste exhaustive, lasă adesea zone de umbră la limitele definiției, aceste îndoieli cu privire la cazuri-limită nu sunt suficiente, în sine, pentru a face ca o dispoziție să fie incompatibilă cu articolul 7 din convenția menționată, în măsura în care aceasta se dovedește suficient de clară în marea majoritate a cazurilor (a se vedea în acest sens în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Cantoni împotriva Franței din 15 noiembrie 1996, CE:ECHR:1996:1115JUD001786291, §§ 31 și 32).
- 165 Întrucât aceste considerații sunt de asemenea valabile, în temeiul articolului 52 alineatul (3) din cartă, în ceea ce privește articolul 49 din aceasta, trebuie să se considere că alegerea făcută de legiuitorul Uniunii de a recurge, în dispozițiile menționate de Rosneft, la expresii sau la termeni precum „asistență financiară”, „ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri”, „șist” sau „valori mobiliare”, nu poate constitui, în sine, o încălcare a principiului preciziei legii aplicabile.
- 166 Această concluzie este susținută de faptul că previzibilitatea legii nu se opune ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la consiliere adecvată pentru a evalua, la un nivel rezonabil în împrejurările cauzei, consecințele care pot rezulta dintr-un anumit act (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Öcalan împotriva Turciei din 18 martie 2014, CE:ECHR:2014:0318JUD002406903, § 174 și jurisprudența citată). În speță, trebuie să se considere că termenii a căror imprecizie este invocată de Rosneft, fără a prezenta o precizie absolută, nu sunt de așa natură încât să nu permită justițiabilului să știe care acte și omisiuni angajează răspunderea sa penală.
- 167 În plus, reiese din jurisprudența Curții că principiul preciziei legii aplicabile nu poate fi interpretat în sensul că interzice clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretări jurisprudențiale, atât timp cât acestea sunt în mod rezonabil previzibile (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctele 217 și 218).
- 168 Astfel, contrar celor susținute de Rosneft, faptul că termenii utilizați în Regulamentul nr. 833/2014 pot face obiectul unei clarificări progresive ulterioare din partea Curții nu poate împiedica un stat membru să adopte sancțiuni, în temeiul articolului 8 alineatul (1) din regulamentul menționat, pentru a asigura punerea în aplicare efectivă a acestuia.
- 169 Prin urmare, trebuie să se considere că, în speță, termenii Regulamentului nr. 833/2014, menționați la punctul 159 din prezenta hotărâre, nu se opun ca un stat membru să impună sancțiuni penale aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor Regulamentului nr. 833/2014, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din acesta.
- 170 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera b) că principiile securității juridice și preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*) trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să impună sancțiuni penale aplicabile în cazul

încălcării dispozițiilor Regulamentului nr. 833/2014, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din acesta, înainte ca domeniul de aplicare al dispozițiilor respective și, prin urmare, al sancțiunilor penale aferente să fie precizat de Curte.

Cu privire la a treia întrebare litera a)

- 171 Prin intermediul celei de a treia întrebări litera a), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă expresia „asistență financiară”, care figurează la articolul 4 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 833/2014, trebuie interpretată în sensul că include procesarea plăților de către o bancă sau un alt organism financiar.
- 172 Rosneft și guvernul german apreciază că, prin acești termeni, Regulamentul nr. 833/2014 vizează nu acte care au ca obiect simpla procesare a plăților, ci acte de finanțare care acordă un sprijin activ și material. În această privință, guvernul german arată în special că serviciile de plată sunt servicii prestate pentru a efectua operațiuni de plată pentru terți care sunt plătitori, astfel cum rezultă din definiția de la articolul 4 punctul 3 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE, precum și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1) coroborat cu anexa la această directivă. În schimb, serviciile a căror furnizare este supusă unei autorizări în temeiul articolului 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 833/2014, precum furnizarea de subvenții, de împrumuturi și de asigurări de credite la export, ar fi servicii în cadrul cărora banca în cauză acționează cu fondurile proprii în beneficiul unui terț.
- 173 Acest guvern apreciază, în plus, că instituțiile financiare nu dispun de informații suficiente, în special având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1781/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 noiembrie 2006 cu privire la informațiile privind plătitorul care însoțesc transferurile de fonduri (JO 2006, L 345, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 9, p. 64), pentru a evalua dacă o plată urmărește sau nu urmărește efectiv un obiectiv contrar Regulamentului nr. 833/2014.
- 174 Potrivit guvernului Regatului Unit, guvernului estonian și Comisiei, expresia „asistență financiară” include, în schimb, serviciile de plată efectuate de o bancă sau de un alt organism financiar și aceste servicii sunt interzise atunci când sunt legate de o operațiune comercială interzisă în temeiul Regulamentului nr. 833/2014. Referindu-se la Nota orientativă a Comisiei din 16 decembrie 2014 privind punerea în aplicare a anumitor dispoziții ale Regulamentului (UE) nr. 833/2014 [C(2014) 9950 final], aceste părți interesate apreciază că expresia în cauză trebuie interpretată în sens larg.
- 175 La rândul său, guvernul francez consideră că noțiunea „asistență financiară” trebuie limitată la operațiunile care constituie contribuții de resurse noi din partea unei instituții financiare. Această noțiune ar putea însă include procesările de plăți atunci când sunt legate de o operațiune comercială interzisă în temeiul Regulamentului nr. 833/2014, cu condiția ca astfel de procesări de plăți să efectueze transferul unor resurse noi de către instituția financiară către destinatarii lor.
- 176 Trebuie remarcat că, potrivit măsurilor restrictive instituite în temeiul articolului 3 și al articolului 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 833/2014, nu numai orice export către Rusia de produse destinate industriei petroliere, a căror listă figurează în anexa II la acest regulament, este supusă cerinței unei autorizări prealabile, ci și orice furnizare a anumitor servicii conexe în raport cu produsele în cauză, inclusiv, printre altele, finanțarea sau asistența financiară pentru exportul unor astfel de produse, trebuie să fie autorizată de autoritatea competentă. Restricțiile cu privire la asemenea servicii conexe se adresează, prin urmare, în special instituțiilor financiare susceptibile să furnizeze asistență financiară, inclusiv, printre altele, subvenții, împrumuturi și o asigurare de credit la export, exportatorilor produselor menționate.

- 177 În consecință, având în vedere obiectul măsurilor restrictive în discuție în litigiul principal, trebuie să se considere că, prin intermediul celei de a treia întrebări litera a), instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 833/2014, atunci când se referă la „asistență financiară”, trebuie interpretat în sensul că impune, în special instituțiilor financiare, obligația de a obține o autorizație pentru procesarea fiecărei plăți în legătură cu o operațiune de vânzare, de furnizare, de transfer sau de export către Rusia de produse care figurează în anexa II la acest regulament, în special atunci când aceste instituții constată că plata a cărei procesare se solicită are legătură cu o astfel de operațiune.
- 178 În această privință, trebuie arătat că niciuna dintre versiunile lingvistice ale articolului 4 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 833/2014 nu se referă în mod expres la „procesarea plăților”. În aceste condiții, este necesar să se facă referire la economia generală și la finalitatea acestui regulament.
- 179 Interpretarea contextuală a articolului 4, alineatul 3 litera (b) din Regulamentul nr. 833/2014 urmărește să demonstreze, astfel cum a susținut în special guvernul german în observațiile sale scrise, că, prin utilizarea expresiei „asistență financiară”, legiuitorul Uniunii a avut în vedere acte comparabile cu subvențiile, cu împrumuturile și cu o asigurare de credit la export. Or, în timp ce aceste acte necesită utilizarea resurselor proprii ale instituției financiare în cauză, serviciile de plată sunt furnizate, în schimb, de instituția financiară respectivă în calitate de intermediar, prin transmiterea fondurilor plătitorului terț către un anumit destinatar, fără a implica mobilizarea fondurilor proprii ale instituției respective.
- 180 În aceste condiții, articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 833/2014 nu poate fi interpretat ca impunând instituțiilor financiare o obligație de a obține, pentru procesarea fiecărei plăți în legătură cu o operațiune de vânzare, de furnizare, de transfer sau de export către Rusia de produse care figurează în anexa II la acest regulament, o autorizație suplimentară față de cea prevăzută, în temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 833/2014, pentru această operațiune, atunci când aceste instituții constată că plata a cărei procesare se solicită constituie contravaloarea integrală sau parțială a unei astfel de operațiuni.
- 181 Astfel, având în vedere în special că articolul 4 alineatul (3) litera (b) din regulamentul menționat nu are ca obiect să stabilească nici o înghețare a activelor, nici restricții în materie de transferuri de fonduri, trebuie să se considere că dacă legiuitorul Uniunii ar fi dorit să supună procesarea fiecărui virament bancar care are o legătură cu produse menționate în anexa II la Regulamentul nr. 833/2014 la o cerere de autorizare suplimentară față de cea necesară potrivit articolului 3 din Regulamentul nr. 833/2014 pentru o operațiune precum cea menționată la punctul anterior, acesta ar fi utilizat alți termeni decât „asistență financiară” pentru a stabili o astfel de obligație și limitele ei.
- 182 În sfârșit, deși finalitatea Regulamentului nr. 833/2014 constă în special în a crește costul acțiunilor Federației Ruse în privința Ucrainei, este necesar să se constate că articolul 4 alineatul (3) litera (b) din acest regulament urmărește această finalitate în mod coerent prin stabilirea de restricții la asistența financiară pentru exportul către Rusia al produselor destinate industriei petroliere, nesupunând în același timp procesarea plăților ca atare cerinței autorizării prealabile.
- 183 Interpretarea care precedă nu aduce atingere interdicției care vizează orice procesare de plăți în legătură cu o operațiune comercială care este ea însăși interzisă în temeiul articolului 3 alineatul (5) din Regulamentul nr. 833/2014.
- 184 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a treia întrebare litera a) că expresia „asistență financiară” care figurează la articolul 4 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 833/2014 trebuie interpretată în sensul că nu include procesarea unei plăți, ca atare, de către o bancă sau de către un alt organism financiar.

Cu privire la a treia întrebare litera b)

- 185 Prin intermediul celei de a treia întrebări litera b), instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 833/2014 trebuie interpretat în sensul că interzice emiterea de CGD-uri începând de la 12 septembrie 2014, în temeiul unui acord de depozit încheiat cu una dintre entitățile enumerate în anexa VI la regulamentul menționat, atunci când aceste CGD-uri sunt reprezentative de acțiuni emise de una dintre entitățile respective înainte de 12 septembrie 2014.
- 186 Rosneft consideră că această întrebare trebuie să primească un răspuns negativ. Potrivit Rosneft, interpretarea potrivit căreia acționarii entităților vizate de măsurile restrictive în discuție în litigiul principal nu și-ar putea grupa acțiunile în CGD-uri ar fi în contradicție cu obiectivul urmărit de Regulamentul nr. 833/2014, care constă în a pune presiune pe Federația Rusă prin restrângerea capacității entităților vizate de a mobiliza capitaluri, în măsura în care aceasta i-ar afecta în special pe acționarii entităților respective.
- 187 Reiese din articolul 5 alineatul 2 litera (b) din Regulamentul nr. 833/2014, printre altele, că orice operațiune de cumpărare, de vânzare, de prestare de servicii de investiții sau de asistență la emiterea anumitor valori mobiliare, emise după 12 septembrie 2014, precum și orice tranzacție privind astfel de valori mobiliare efectuată de entitățile enumerate în anexa VI la acest regulament, inclusiv Rosneft, este interzisă. În această privință, trebuie să se constate că expresia „valori mobiliare” include, în conformitate cu definiția de la articolul 1 litera (f) din Regulamentul nr. 833/2014, certificatele reprezentative de acțiuni.
- 188 În ceea ce privește argumentul Rosneft, potrivit căruia această interdicție ar fi în contradicție cu obiectivul regulamentului menționat, întrucât i-ar penaliza pe acționarii entităților enumerate în anexa VI la acesta, trebuie remarcat, astfel cum procedează FCA, că măsurile restrictive, în măsura în care vizează o societate, sunt prin natura lor susceptibile să afecteze negativ interesele acționarilor săi. În speță, întrucât obiectivul măsurilor restrictive în cauză este tocmai de a crește costul acțiunilor Federației Ruse, acționarul majoritar al Rosneft, acest argument este nefondat.
- 189 În plus, este evident că articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 833/2014 interzice, începând de la 12 septembrie 2014, emiterea de CGD-uri pentru acțiuni ale entităților enumerate în anexa VI la acesta, indiferent de data emiterii acțiunilor respective.
- 190 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la a treia întrebare litera b) că articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 833/2014 trebuie interpretat în sensul că interzice, începând de la 12 septembrie 2014, emiterea de CGD-uri în temeiul unui acord de depozit încheiat cu una dintre entitățile enumerate în anexa VI la acest regulament, inclusiv atunci când aceste CGD-uri sunt reprezentative de acțiuni emise de una dintre entitățile respective anterior datei menționate.

Cu privire la a treia întrebare litera c)

- 191 Prin intermediul celei de a treia întrebări litera c), instanța de trimitere solicită Curții să interpreteze, dacă consideră necesar, noțiunile „ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri” și „șist”, care figurează la articolele 3 și 3a din Regulamentul nr. 833/2014.
- 192 Din lectura deciziei de trimitere reiese că această întrebare este adresată Curții în completarea celei de a doua întrebări litera b), prin care instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă Regulamentul nr. 833/2014 este nevalid ca urmare a pretensei sale lipse de claritate. Instanța de trimitere se limitează să explice, în această privință, că Curtea poate, în cazul în care consideră oportun, să furnizeze justițiabililor definiții mai precise ale acestor noțiuni.

- 193 Or, această instanță nu explică mai mult în ce mod definiții precise ale noțiunilor menționate, furnizate de Curte, ar fi necesare în scopul soluționării litigiului pendinte în fața acesteia.
- 194 În această privință, deși este adevărat că întrebările preliminare privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertinență (Hotărârea din 28 iulie 2011, Lidl & Companhia, C-106/10, EU:C:2011:526, punctul 25, precum și jurisprudența citată), trebuie subliniat că, potrivit unei jurisprudențe constante, justificarea trimiterii preliminare nu este formularea unor opinii consultative cu privire la probleme generale sau ipotetice, ci nevoia inerentă soluționării efective a unui contencios (Hotărârea din 20 ianuarie 2005, García Blanco, C-225/02, EU:C:2005:34, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 195 Or, în speță, nu reiese în mod clar din decizia de trimitere prin ce anume se diferențiază această întrebare în special de a doua întrebare litera b), prin care instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă Regulamentul nr. 833/2014 este nevalid ca urmare a pretensei sale lipse de claritate. Dat fiind că din răspunsul dat la această a doua întrebare litera b) rezultă că examinarea articolelor 3 și 3a din Regulamentul nr. 833/2014 în raport cu principiile securității juridice și preciziei legii aplicabile nu a evidențiat elemente susceptibile să repună în discuție validitatea dispozițiilor menționate, nu rezultă, pe baza informațiilor din decizia de trimitere, că instanța de trimitere ar avea nevoie, în plus, de o interpretare a noțiunilor în cauză pentru a soluționa litigiul principal.
- 196 În lipsa unor precizări în acest sens, nu este necesară pronunțarea asupra cererii de interpretare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 197 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolele 19, 24 și 40 TUE, articolul 275 TFUE, precum și articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că Curtea de Justiție a Uniunii Europene este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, în temeiul articolului 267 TFUE, cu privire la validitatea unui act adoptat în temeiul unor dispoziții referitoare la politica externă și de securitate comună (PESC), precum Decizia 2014/512/PESC a Consiliului din 31 iulie 2014 privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2014/872/PESC a Consiliului din 4 decembrie 2014, în măsura în care cererea de decizie preliminară privește fie controlul respectării articolului 40 TUE de către această decizie, fie controlul legalității măsurilor restrictive împotriva persoanelor fizice sau juridice.**
- 2) **Examinarea celei de a doua întrebări nu a evidențiat niciun element de natură să afecteze validitatea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și a articolului 1 alineatul (3), a articolului 7 și a anexei III la Decizia 2014/512, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2014/872, sau a articolelor 3 și 3a, a articolului 4 alineatele (3) și (4), a articolului 5 alineatul (2) literele (b)-(d) și a articolului 5 alineatul (3), a articolului 11, precum și a anexelor II și VI la Regulamentul (UE) nr. 833/2014 al Consiliului din 31 iulie 2014 privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1290/2014 al Consiliului din 4 decembrie 2014.**

Principiile securității juridice și preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*) trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să impună sancțiuni penale aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor Regulamentului nr. 833/2014, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1290/2014, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din acesta, înainte ca domeniul de aplicare al dispozițiilor respective și, prin urmare, al sancțiunilor penale aferente să fie precizat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

- 3) **Expresia „asistență financiară” care figurează la articolul 4 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 833/2014, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1290/2014, trebuie interpretată în sensul că nu include procesarea unei plăți, ca atare, de către o bancă sau de către un alt organism financiar.**

Articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 833/2014, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1290/2014, trebuie interpretat în sensul că interzice, începând de la 12 septembrie 2014, emiterea de certificate globale de depozit (*Global Depositary Receipts*) în temeiul unui acord de depozit încheiat cu una dintre entitățile enumerate în anexa VI la Regulamentul nr. 833/2014, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1290/2014, inclusiv atunci când aceste certificate sunt reprezentative de acțiuni emise de una dintre entitățile respective anterior datei menționate.

Semnături